

Berekening van de budgettaire impact van een belasting op grote vermogens vóór macro-economische effecten

Februari 2024

Deze Working Paper maakt deel uit van de voorbereidende werkzaamheden voor de doorrekening van de prioriteiten van de politieke partijen bij de verkiezing voor de Kamer van volksvertegenwoordigers in juni 2024 (DC2024).

Abstract - In het kader van de doorrekening van de verkiezingsprogramma's anticipeert het Federaal Planbureau op voorstellen van politieke partijen voor de invoering van een belasting op grote vermogens. Het doel van dit document is om de methode toe te lichten die is gebruikt om de budgettaire impuls ervan te schatten. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van gegevens uit de enquête naar het financiële gedrag van de gezinnen van de Nationale Bank van België. We ontwikkelen de methode om de ontvangsten te schatten met of zonder de mogelijkheid van gedragsreacties van belastingplichtigen. Om potentiële gedragsreacties te integreren, analyseren we twee mogelijkheden: de bunching-methode en de integratie van in het buitenland geschatte elasticiteiten van het nettovermogen. De resultaten tonen dat we alleen de tweede methode zullen behouden in DC2024. Daarnaast bevat dit document een overzicht van de literatuur over de effecten van de belasting op macro-economische indicatoren – relevante literatuur om de integratie van de belasting in de HERMES- en QUEST-modellen te begrijpen.

Inhoudstafel

1. Inleiding	1
1.1. Doelstellingen	1
1.2. Context en definitie van de NettoVermogensBelasting	1
1.3. De effecten en risico's van de implementatie	2
2. Uitleg over de schatting van de ontvangsten van een NVB	5
2.1. Budgettaire impuls van een NVB	5
2.1.1. Beschrijving van de gegevens uit de HFCS-enquête	5
2.1.2. Beschrijvende analyse van de gegevens	5
2.1.3. Schatting van de ontvangsten van een NVB	7
2.2. Budgettaire impuls van een NVB met potentiële effecten van belastingontduiking en -ontwijking	9
2.2.1. Methodes voor het schatten van de elasticiteit van het nettovermogen	9
2.2.2. Ontvangsten via de bunching-methode	11
2.2.3. Ontvangsten via Advani & Tarrant (2021)	14
3. Effect van de NVB op macro-economische indicatoren.....	17
3.1. Impact op het ondernemerschap	17
3.2. Impact op de economische groei, de consumptie en het inkomen van huishoudens	19
4. Conclusie	21
Bibliografie	23
Bijlagen	25
Bijlage 1: Definitie van het nettovermogen	25
Bijlage 2: Bunching-analyse	27
A. Toepassing van de bunching-methode	27
B. Gevoeligheidstests	28
B. Berekening van de varianties van de bunching-schatters	31
C. Illustratie van de resultaten van de bunching-methode	32
Bijlage 3: Opname van administratieve kosten in de ontvangsten	33

Lijst van tabellen

Tabel 1	Verdeling van het gemiddelde nettovermogen per huishouden en het totale nettovermogen	6
Tabel 2	Modaliteiten van een NVB	8
Tabel 3	Ontvangsten voor een belasting met modaliteiten 1	8
Tabel 4	Ontvangsten voor een belasting met modaliteiten 2	9
Tabel 5	Resultaten van de bunching-analyse	11
Tabel 6	Ontvangsten met gedragseffecten (modaliteiten 1)	13
Tabel 7	Ontvangsten met gedragseffecten (modaliteiten 2)	13
Tabel 8	Simulatie van de ontvangsten met gedragseffecten (modaliteiten 1)	15
Tabel 9	Simulatie van de ontvangsten met gedragseffecten (modaliteiten 2)	15
Tabel 10	Vergelijking van ontvangsten met en zonder gedragsreactie	15
Tabel 11	Beschrijving van de componenten van het nettovermogen	25
Tabel 12	Soorten vermogensbelasting	26
Tabel 13	Voorbeeld van een databank	27
Tabel 14	Bunching-analyse voor de categorieën 20 000 en 30 000 euro, NVB modaliteiten 1	30
Tabel 15	Bunching-analyse voor de categorieën van 20 000 euro, NVB modaliteiten 2	30
Tabel 16	Administratieve kosten van een NVB in % van het netto belastbaar vermogen	33
Tabel 17	Schatting van de ontvangsten inclusief administratieve kosten zonder gedragsreactie	34
Tabel 18	Vergelijking van de ontvangsten met gedragsreacties en inclusief of zonder de administratieve kosten	34

Lijst van figuren

Figuur 1	Gemiddelde portefeuille per kwintiel van het nettovermogen	7
Figuur 2	Illustratie van de bunching-methode	32

1. Inleiding

1.1. Doelstellingen

In 2019 hebben verschillende politieke partijen aan het Federaal Planbureau (FPB) maatregelen voorgelegd met betrekking tot de invoering van een belasting op grote vermogens in hun verkiezingsprogramma's. Aangezien het FPB niet over de aangepaste instrumenten beschikte om op dit verzoek in te gaan, konden de maatregelen niet berekend worden. Als voorbereiding op nieuwe voorstellen in de aanloop naar de verkiezingen van 2024, heeft het FPB een studie besteld bij de ULB¹ om deze belasting te beschrijven en de uitdagingen ervan te duiden. Voor meer uitleg over deze belasting, de definitie van de belastbare basis, de toepassing op internationaal niveau en de gerelateerde effecten, wordt de lezer uitgenodigd om het ULB-rapport over de belasting op grote vermogens te lezen dat in opdracht van het FPB werd opgesteld (Bastin et al., 2023).

Vervolgens heeft het FPB op basis van deze studie een instrument ontwikkeld om de budgettaire impuls ervan te meten. Deze budgettaire impuls kan dan worden ingevoerd in de macrosimulatiemodellen (HERMES en QUEST) om de korte- en langetermijnpact op de indicatoren van de doorrekening te schatten. Deze Working Paper beschrijft de methode voor het schatten van de budgettaire impuls, d.w.z. de budgettaire impact voordat het macro-economische effect optreedt.

Deel 1 schetst de context van de belasting op grote vermogens en vat de belangrijkste effecten ervan samen. Deel 2 beschrijft de methodologie en de resultaten van de budgettaire impuls van de belasting voor twee hypothetische voorbeelden, en deel 3 presenteert de macro-economische literatuur met betrekking tot de uitvoering ervan. Deel 4 geeft de conclusie.

1.2. Context en definitie van de NettoVermogensBelasting

De laatste jaren is het idee om grote vermogens te belasten weer opgedoken in politieke en economische debatten. Het idee van Piketty (2014) om een globale vermogensbelasting in te voeren lag met name aan de basis daarvan. Om dit idee te rechtvaardigen worden twee factoren vaak aangevoerd. Ten eerste is de vermogensongelijkheid sinds het midden van de jaren 1980 toegenomen en is de verdeling van het vermogen geconcentreerder dan die van het inkomen (Chancel et al., 2022). In België bijvoorbeeld bezitten de 10% rijkste huishoudens 55% van het totale nettovermogen (NBB, 2024)². Ten tweede heeft de opeenvolging van crisissen, van de financiële crisis tot de energiecrisis, de dringende nood aan overheidsontvangsten versterkt.

Dit lijkt misschien in tegenspraak met de trend in de OESO-landen die geleidelijk hun belasting op grote vermogens hebben afgeschaft. Van de twaalf landen die een dergelijke belasting invoerden in 1990 (OESO, 2018) zijn er vandaag nog slechts drie landen met dit type van belasting: Noorwegen, Spanje en Zwitserland. Regeringen stelden de doeltreffendheid van de belastingen in vraag uit vrees voor

---

¹ De studie over de belasting op grote vermogens is beschikbaar op de website van het Federaal Planbureau.

² Uit de laatste cijfers van de NBB blijkt echter dat de vermogensconcentratie in België de afgelopen tien jaar is afgenomen (NBB, 2024).

gedragsreacties van de belastingplichtigen in de vorm van belastingontwijking en -ontduiking³. Bovendien genereerde de belasting lage ontvangsten en hoge administratieve kosten. Desondanks onderzoeken verschillende landen de legitimiteit van een dergelijke belasting, zoals wordt geïllustreerd door de voorstellen van Elizabeth Warren en Bernie Sanders tijdens de Amerikaanse presidentsverkiezingen en door de haalbaarheidsstudies van de werkgroep 'Wealth Tax Commission' in het Verenigd Koninkrijk. In België heeft dit debat geleid tot voorstellen van verschillende partijen in 2015 en 2019 om een belasting op grote vermogens in te voeren.

Onder de naam vermogensbelasting, miljonairstaks of belasting op grote vermogens, verwijzen ze allemaal naar één en dezelfde belasting: een netto vermogensbelasting, in dit rapport NVB genoemd. Het doel van deze belasting is om alle activa van een huishouden te belasten – zowel onroerende als financiële goederen – en vervolgens het bedrag van de schuld (bijv. hypotheek of consumentenkrediet) in mindering te brengen. Tabel 11 in de bijlage geeft een gedetailleerd overzicht van alle componenten van het nettovermogen en hun beschrijving.

In de praktijk zijn de ingevoerde NVB's niet van toepassing op alle activa van het nettovermogen. De regeringen die de NVB hebben ingevoerd, wilden een bepaald gedrag aanmoedigen of ontmoedigen door de belastbare basis te wijzigen. Met andere woorden, de belastbare basis voor de NVB is het nettovermogen van de belastingplichtige, met uitzondering van bepaalde gedeeltelijk of volledig vrijgestelde activa. Om bijvoorbeeld investeringen door belastingplichtigen niet te ontmoedigen, geldt voor beroepsactiva vaak een (gedeeltelijke of volledige) vrijstelling. Ook voor de eigen woning van een belastingplichtige bestaat vaak een vrijstelling, zodat belastingplichtigen met een vermogen dat voornamelijk bestaat uit hun woning worden vrijgesteld.

Het is ook belangrijk om op te merken dat de NVB een van de manieren is waarop het vermogen wordt belast. De NVB is een vermogensbelasting die wordt geheven op het *bezit* van vermogen, in tegenstelling tot andere soorten vermogensbelastingen die betrekking hebben op het *inkomen* dat wordt gegenereerd door een vermogensbestanddeel of de *overdracht* van activa. Tabel 12 in de bijlage detailleert de typologie van de vermogensbelastingen. In België wordt het nettovermogen als geheel niet belast, maar bepaalde delen van het vermogen wel. Er bestaan bijvoorbeeld verschillende belastingen op de inkomsten uit activa (bv. roerende voorheffing), op de overdracht van activa (bv. successie- en schenkingsrechten) en ook op het bezit van activa – waarvan de taks op de effectenrekeningen het meest recente voorbeeld is.

1.3. De effecten en risico's van de implementatie

De belasting op grote vermogens kan een hele reeks reacties uitlokken bij belastingplichtigen – effecten die vaak de reden zijn waarom de meeste OESO-landen de belasting hebben afgeschaft. Het is daarom interessant om te weten welke impact kwantitatief gemeten is in de wetenschappelijke literatuur. De literatuur over de effecten van een NVB richt zich voornamelijk op het gedrag van belastingplichtigen na de invoering van deze belasting⁴. Gezien het kleine aantal landen dat de NVB heeft ingevoerd en het

---

³ Deel 1.3 definieert deze twee concepten.

⁴ De literatuur waarin de macro-economische effecten van de NVB worden geschat, wordt beschreven in hoofdstuk 3 van dit document.

gebrek aan betrouwbare gegevens over het nettovermogen, is het aantal studies over dit onderwerp ook zeer beperkt.

Er is geen echte consensus over de definitie van een impacthorizon op korte, middellange of lange termijn. De verschillende studies zijn het er wel over eens dat belastingplichtigen op korte en middellange termijn meer geneigd zijn om belasting te ontduiken en te ontwijken. Op lange termijn is de kans groter dat belastingplichtigen hun zogenaamde 'reële' gedrag veranderen, d.w.z. hun gedrag op het gebied van sparen, vermogensopbouw, migratie of arbeidsaanbod. Als op korte-middellange termijn, de mogelijkheden voor belastingontwijking en -ontduiking beperkt zijn, zouden de huishoudens meer aangemoedigd worden om hun reële gedrag aan te passen (Seim, 2017; Ring, 2021).

Studies geven aan dat belastingplichtigen waarschijnlijk belasting zullen ontduiken en ontwijken op korte en middellange termijn. Belastingontduiking houdt een gedragsaanpassing in om te profiteren van een gunstiger belastingtarief of zelfs een nultarief, zoals de onderrapportering van het nettovermogen of een netto vermogensvlucht naar het buitenland (ook bekend als 'offshore vermogen'). Bijgevolg vergroot het nettovermogen dat rechtstreeks door de belastingplichtige wordt aangegeven de mogelijkheden voor belastingontduiking, in tegenstelling tot het nettovermogen dat door derden (banken, financiële instellingen, enz.) wordt aangegeven. Toen David Seim bijvoorbeeld de effecten van de Zweedse NVB evalueerde, ontdekte hij dat 75-85% van de belastingplichtigen de waarde van een van de enige activa die direct door belastingplichtigen in Zweden worden aangegeven, te laag aangaf: de auto (Seim, 2017). Ook in Zwitserland wordt 50% van de sterke elasticiteit van het nettovermogen van belastingplichtigen verklaard door de onderrapportering van financiële activa (Brülhart et al., 2019).

Naast belastingontduiking wijst empirisch evidentie ook op de aanwezigheid van belastingontwijking als reactie op de NVB. Belastingontwijking betekent dat belastingplichtigen beslissen om een deel van hun activa te vervangen door activa die minder of helemaal niet belast worden, om zo de belastingdruk te verlagen. Bijgevolg zijn de modaliteiten van de NVB – en meer bepaald de definitie van de belastbare basis – een instrument om belastingontwijking te beperken. In Spanje hebben onderzoekers aangetoond dat belastingplichtigen als reactie op de Spaanse belasting de activa in hun portefeuilles aanzienlijk herschikken. Na de verhoging van het belastingtarief met één procentpunt is het aandeel van de vrijgestelde activa in vier jaar tijd aanzienlijk gestegen, met 18,1 procentpunt. In deze periode leidde dit tot een daling van de inkomsten die gelijk was aan 2,6 keer de verwachte belastingontvangsten (Durán-Cabré et al., 2019);

Op langere termijn kunnen belastingplichtigen worden aangemoedigd om 'reëel' gedrag aan te passen. De publieke opinie wijst vaak op het negatieve effect van de NVB op het sparen, maar de literatuur vindt slechts een beperkt negatief effect op het sparen (Seim, 2017; Brülhart et al., 2019) en geen consensus over de richting van dit effect. Uit de meest recente studie over de NVB in Noorwegen blijkt inderdaad dat de NVB een positief effect heeft op sparen, wat betekent dat het inkomenseffect primeert op het substitutie-effect, en dat belastingplichtigen er daarom de voorkeur aan geven hun consumptie te verminderen en meer te sparen (Ring, 2021). Een ander veelgehoord argument van de tegenstanders van de belasting is dat grote vermogens het land zullen verlaten. De migratie van belastingplichtigen die in de literatuur wordt gevonden, is echter beperkt en wijst eerder in de richting van migratie tussen

de regio's van een land (Brülhart et al., 2019; Agrawal et al., 2020) als gevolg van een lokale NVB, dan van internationale migratie (Jakobsen et al., 2021). Ten slotte kan de belasting, zoals Advani & Tarrant (2021) aangeven, ook een effect hebben op het arbeidsaanbod, maar de richting van dit effect is opnieuw onduidelijk⁵.

Naast de mogelijke reacties van belastingplichtigen op de belasting, zijn er ook risico's verbonden aan de implementatie van de belasting: hoge administratieve kosten, dubbele of zelfs drievoudige belasting van het vermogen, en de moeilijkheid van uitvoering in België door de versnippering van de bevoegdheden. Administratieve kosten van een NVB zijn er zowel voor de belastingplichtigen als de belastingdienst. Belastingplichtigen moeten manieren vinden om elk jaar hun nettovermogen te schatten. Voor de belastingdienst brengt de jaarlijkse controle van het aangegeven nettovermogen ook kosten met zich mee (Scheuer, 2020).

---

⁵ Deze literatuur wordt meer in detail besproken in deel 3.1.

2. Uitleg over de schatting van de ontvangsten van een NVB

Dit hoofdstuk beschrijft de berekeningsmethoden en resultaten van de budgettaire impuls van een belasting op grote vermogens. Deel 2.1 schat de ontvangsten van een netto vermogensbelasting zonder rekening te houden met de mogelijke gedragsreacties van belastingplichtigen, terwijl deel 2.2 een experimentele methode ontwikkelt om deze gedragingen in onze schattingen op te nemen.

2.1. Budgettaire impuls van een NVB

2.1.1. Beschrijving van de gegevens uit de HFCS-enquête

De schatting van de budgettaire impuls maakt gebruik van de gegevens uit de enquête over het financiële gedrag van de Belgische gezinnen, ook *Household Finance and Consumption Survey* (HFCS) genoemd. Deze Europese enquête wordt sinds 2010 in België georganiseerd door de Nationale Bank van België. Sinds de lancering zijn er vier enquêterondes geweest: in 2010, 2014, 2017 en 2020. Voor de berekening van de NVB baseren we ons uitsluitend op gegevens van 2017 om te voorkomen dat de gegevens worden beïnvloed door de covid-crisis⁶. Als een huishouden geen geldig antwoord geeft op de enquête, werden er bovendien antwoorden aangemaakt, ook imputaties genoemd. Om rekening te houden met de onzekerheid in de imputaties werden vijf verschillende methoden gebruikt, waardoor vijf verschillende waarden voor dezelfde variabele in dezelfde golf⁷ werden gecreëerd.

2.1.2. Beschrijvende analyse van de gegevens

Tabel 1 toont de verdeling van het gemiddelde nettovermogen per huishouden en van het totale nettovermogen. Een NVB die het nettovermogen belast vanaf 1 miljoen euro zou gericht zijn op de top 5% hoogste vermogens (van P95 tot P100), terwijl een toegangsdrempel van 1,25 miljoen euro de top 3% zou treffen (van P97 tot P100). Het blijkt ook dat het gemiddelde nettovermogen van het laagste deciel negatief is, namelijk -3 688 euro per huishouden, wat betekent dat hun schulden hoger zijn dan hun activa. In tegenstelling tot de verdeling bedraagt het gemiddelde nettovermogen van de top 1% ongeveer 5,7 miljoen euro per huishouden.

---

⁶ De meest recente gegevens werden tijdens de pandemie verzameld in 2020-2021, wat gevolgen had voor de modaliteiten van de enquête (steekproefomvang, structuur van de enquête, enz.). Hoewel uit een enquête van de NBB blijkt dat de crisis geen significante impact heeft gehad op het vermogen en het inkomen van huishoudens (80% van de respondenten), verklaart 13% van de huishoudens in de bovenste 20% van de vermogensklassen dat hun nettovermogen is toegenomen als gevolg van de pandemie (de Sola Perea & Van Belle, 2023).

⁷ Bijgevolg zijn de bunching-schatters in tabel 6 en 8 een gemiddelde van de schatters die in elke imputatie zijn verkregen.

Tabel 1 Verdeling van het gemiddelde nettovermogen per huishouden en het totale nettovermogen

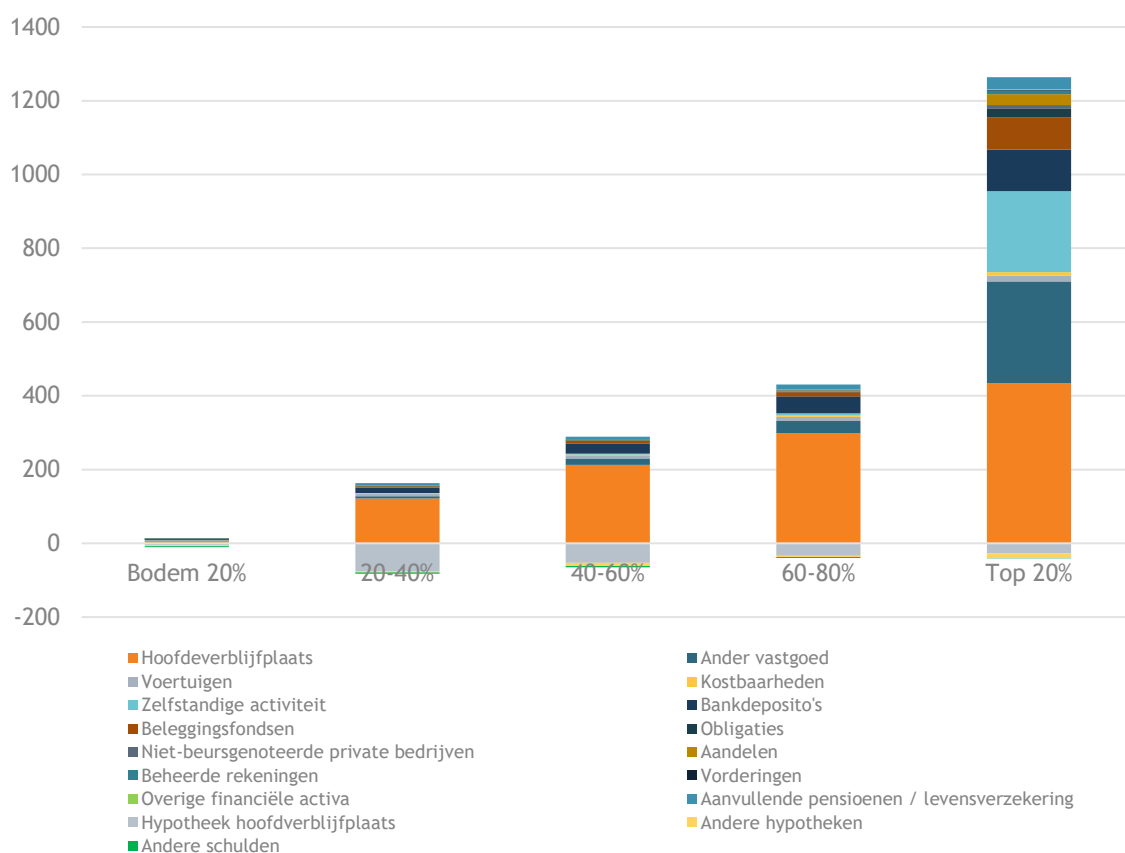
Decielen/centielen	Gemiddelde nettovermogen per huishouden	Totale nettovermogen
D1	-3.688	-1.796.418.700
D2	7.009	3.418.858.955
D3	44.122	21.551.067.333
D4	109.188	53.400.258.751
D5	177.590	86.826.238.590
D6	250.365	121.949.241.900
D7	322.248	157.632.514.897
D8	421.503	206.135.246.916
D9	600.606	293.707.146.368
D10	1.699.268	828.809.525.979
P91	784.275	37.299.129.649
P92	835.150	41.068.687.045
P93	887.790	44.110.986.310
P94	946.790	46.081.261.113
P95	1.011.314	49.751.905.946
P96	1.160.460	55.844.049.892
P97	1.431.538	70.281.798.800
P98	1.781.702	88.038.978.962
P99	2.444.307	115.590.124.615
P100	5.667.161	280.742.603.647

Het is ook interessant om de samenstelling van het nettovermogen en de heterogeniteit in de verdeling ervan te kennen. Figuur 1 toont de activa en de schulden waaruit het nettovermogen van huishoudens bestaat per kwintiel, op basis van de HFCS-gegevens van 2017. Het illustreert met name dat de hoofdwoning het meest verspreide activum is over de hele verdeling, maar dat deze een groter deel uitmaakt van het nettovermogen voor het onderste kwintiel, namelijk 46,3% van het totale nettovermogen van de huishoudens, vergeleken met 34,3% van het nettovermogen voor het bovenste kwintiel. Bovendien bestaan de bovenste kwintielen uit steeds geavanceerdere activa en stijgt het aandeel van de financiële activa. Financiële activa⁸ en zelfstandige activiteit maken 39% uit van het totale nettovermogen van het bovenste kwintiel, vergeleken met 0,2% voor het onderste kwintiel. Dit betekent dat de waardering van financiële activa cruciaal is voor het schatten van het nettovermogen van het bovenste kwintiel.

Er moet echter worden opgemerkt dat de hierboven beschreven samenstelling, de samenstelling van het nettovermogen in het bovenste kwintiel analyseert, en dat niet alle huishoudens in dit kwintiel onder een NVB zouden vallen. Het zou daarom interessant zijn om een profiel op te stellen – niet alleen socio-economisch, maar ook van het nettovermogen – van de top 5% en de top 1% hoogste vermogens in België, om een nog duidelijker beeld te krijgen van de samenstelling van het nettovermogen van potentiële betalers van een Belgische NVB. Deze tijdrovende oefening kon niet worden uitgevoerd in het kader van dit rapport.

⁸ Ter herinnering, financiële activa omvatten deposito's, beleggingsfondsen, obligaties, niet-beursgenoteerde particuliere bedrijven, beursgenoteerde aandelen, rekeningen onder beheer, vorderingen en andere financiële activa.

Figuur 1 Gemiddelde portefeuille per kwintiel van het nettovermogen
Bedrag in duizenden euro's en in prijzen van 2020

Bron: HFCS-gegevens 2017

2.1.3. Schatting van de ontvangsten van een NVB

Om de ontvangsten van een netto vermogensbelasting te simuleren, moet de belastbare basis worden vermenigvuldigd met het bijbehorende belastingtarief voor elke belastingschijf k , zoals weergegeven in vergelijking 1.

$$Ontvangsten_T = \sum_{k=1}^K (\text{belastbare basis}_k \times \text{tarief}_k) \quad (1)$$

De belastbare basis bestaat uit het totale nettovermogen van een huishouden, waarvan twee vrijstellingen worden afgetrokken⁹: de eigen woning voor een maximum van 500 000 euro, en de beroepsactiva¹⁰ voor een maximum van 500 000 euro. Daarnaast gebruiken we twee verschillende belastingmodaliteiten, weergegeven in tabel 2, hierna NVB met modaliteiten 1 en NVB met modaliteiten 2 genoemd. Deze modaliteiten worden ter illustratie gebruikt. De NVB met modaliteiten 1 is een progressieve belasting, die het nettovermogen vanaf 1 miljoen euro belast tegen een tarief van 1%, en geleidelijk toeneemt tot een tarief van 3% boven 3 miljoen euro. De NVB met modaliteiten 2 is ook

⁹ Dit zijn twee vrijstellingen die vaak voorkomen in buitenlandse NVB's.

¹⁰ Beroepsactiva omvatten alle goederen die worden gebruikt voor de beroepsactiviteit van een huishouden. Hieronder vallen onroerende activa en alle andere financiële activa of materiële goederen die hiervoor worden gebruikt.

progressief, maar de toegangsdrempel ligt iets hoger – op 1,25 miljoen euro – en de tarieven zijn lager, oplopend van 0,40% tot maximaal 1,5% boven 5 miljoen euro.

Tabel 2 Modaliteiten van een NVB

Schijf van het belast nettovermogen	Belastingtarief
NVB Modaliteiten 1	
Tussen 1 en 2 miljoen euro	1%
Tussen 2 en 3 miljoen euro	2%
Meer dan 3 miljoen euro	3%
NVB Modaliteiten 2	
Tussen 0,01 en 1,25 miljoen euro	0,40%
Tussen 1,25 en 2,5 miljoen euro	0,8%
Tussen 2,5 en 5 miljoen euro	1,2%
Meer dan 5 miljoen euro	1,5%

Noot: Het nettovermogen wordt alleen belast als het 1,25 miljoen euro bereikt, maar zodra deze drempel wordt overschreden, wordt het deel van het nettovermogen tussen 0,01 en 1,25 miljoen euro ook belast, tegen een tarief van 0,40%.

Als vergelijking 1 wordt toegepast op de HFCS-gegevens, krijgen we de ontvangsten van tabel 3 en tabel 4, afhankelijk van de gekozen modaliteiten van de belasting. Tabel 3 toont dat een NVB met modaliteiten 1, 5,4 miljard euro aan ontvangsten zou genereren, wat neerkomt op 1,2% van het bbp en 3,9% van de totale belastingontvangsten. Een NVB met modaliteiten 2 zou 3,8 miljard euro aan ontvangsten genereren, wat neerkomt op 0,9% van het bbp en 2,8% van de totale belastingontvangsten.

Tabel 3 Ontvangsten voor een belasting met modaliteiten 1
Nominale waarde 2017

Belastingsschijf	Belastingtarief	Belast totale nettovermogen	Opbrengsten
NV ≥ 1 & < 2 miljoen		39.680.000.000	396.800.000
Belastingsschijf 1	1%	39.680.000.000	396.800.000
NV ≥ 2 & < 3 miljoen		32.272.000.000	390.440.000
Belastingsschijf 1	1%	25.500.000.000	255.000.000
Belastingsschijf 2	2%	6.772.000.000	135.440.000
NV ≥ 3 miljoen		193.400.000.000	4.587.000.000
Belastingsschijf 1	1%	40.500.000.000	405.000.000
Belastingsschijf 2	2%	40.500.000.000	810.000.000
Belastingsschijf 3	3%	112.400.000.000	3.372.000.000
Totaal		265.352.000.000	5.374.240.000
Ontvangsten (% bbp)			1,2%
Ontvangsten (% fiscale ontvangsten)			3,9%
Aantal belastingplichtigen			158.299

Tabel 4 Ontvangsten voor een belasting met modaliteiten 2
Nominale waarde 2017

Belastingschijf	Belastingtarief	Belast totale nettovermogen	Opbrengsten
NV $\geq 1,25$ & $< 2,5$ miljoen		131.300.000.000	666.240.000
Belastingschijf 1	0,4%	96.040.000.000	384.160.000
Belastingschijf 2	0,8%	35.260.000.000	282.080.000
NV $\geq 2,5$ & < 5 miljoen		147.380.000.000	895.600.000
Belastingschijf 1	0,4%	121.800.000.000	487.200.000
Belastingschijf 2	0,8%	25.580.000.000	204.640.000
Belastingschijf 3	1,2%	16.980.000.000	203.760.000
NV ≥ 5 miljoen		137.060.000.000	2.258.340.000
Belastingschijf 1	0,4%	33.860.000.000	135.440.000
Belastingschijf 2	0,8%	33.860.000.000	270.880.000
Belastingschijf 3	1,2%	67.660.000.000	811.920.000
Belastingschijf 4	1,5%	69.340.000.000	1.040.100.000
Totaal		415.740.000.000	3.820.180.000
Ontvangsten (% bbp)			0,9%
Ontvangsten (% fiscale ontvangsten)			2,8%
Aantal belastingplichtigen			124.354

2.2. Budgettaire impuls van een NVB met potentiële effecten van belastingontduiking en -ontwijking

Het vorige deel presenteert de ontvangsten van een netto vermogensbelasting, ervan uitgaande dat er geen gedragsreacties van belastingplichtigen zijn. De literatuur in deel 1.3. van dit rapport toont echter dat er zich effecten van belastingontduiking en -ontwijking voordoen. Het doel van dit deel is om deze effecten op te nemen in de berekening van de ontvangsten met behulp van een experimentele methode.

2.2.1. Methoden voor het schatten van de elasticiteit van het nettovermogen

In de literatuur lijkt één methode te domineren om gedragsreacties te integreren in de schatting van de ontvangsten (bijv. Krenek & Schratzenstaller, 2018; Kapeller et al., 2021; Apostel & O'Neill, 2022). De auteurs gebruiken de verandering in het nettovermogen van de belastingplichtige na een verhoging van het belastingtarief van de NVB met één procentpunt. Er zijn twee mogelijke oplossingen voor het schatten van deze elasticiteit van het nettovermogen in reactie op de NVB.

a. Bunching-methode en difference-in-differences-methode

De elasticiteit van het nettovermogen kan worden geschat met empirische methoden: de zogenaamde *bunching-methode* en de *difference-in-differences-methode* (Advani & Tarrant, 2021). Beide methoden hebben als gemeenschappelijk kenmerk dat ze gegevens gebruiken van landen die een NVB hebben geïmplementeerd of implementeren. De bunching-methode (Saez, 2010; Chetty et al., 2011) gaat ervan uit dat belastingplichtigen die onderworpen zijn aan een hoger belastingtarief als ze boven een bepaalde drempel vallen, waarschijnlijk hun nettovermogen zullen aanpassen om onder deze drempel te vallen (Kleven, 2016). Het doel van de methode is daarom het aantal personen te schatten die hun nettovermogen aanpassen aan deze drempel om gedragsreacties vast te leggen. Om dit te doen, gebruiken de auteurs (bv. Seim, 2017; Brühlhart et al., 2019; Ring, 2021) de waargenomen verdeling van het nettovermogen in een land dat de NVB uitvoert, die ze vergelijken met een zogenaamde

‘tegenfeitelijke’ verdeling, d.w.z. de verdeling die er zou zijn zonder een NVB. Door de verdelingen te vergelijken, kan worden bepaald hoeveel belastingplichtigen hun nettovermogen hebben aangepast als gevolg van de NVB, en dus wat de elasticiteit van het nettovermogen is.

Als alternatief gebruiken andere studies de difference-in differences-methode. Deze methode meet de impact van een hervorming van de NVB – zoals de verhoging van de belastingdrempel of de verhoging van het belastingtarief – op het nettovermogen van belastingplichtigen. Het belangrijkste idee is om het nettovermogen van de groep die wordt beïnvloed door de hervorming – bekend als de behandelgroep – te vergelijken met dat van de groep die niet wordt beïnvloed door de hervorming – aangeduid als de controlegroep – zowel voor als na de hervorming. Deze methode maakt gebruik van gegevens die om allerlei redenen gewijzigd kunnen zijn als gevolg van de hervorming, terwijl de bunching-methode door de constructie van de tegenfeitelijke verdeling meer focust op belastingontduikend en -ontwijkend gedrag (Seim, 2017; Jakobsen et al., 2020). De elasticiteiten die met de bunching-methode worden geschat liggen doorgaans lager en kunnen eerder gekwalificeerd worden als de kortemiddellangetermijneffecten, terwijl de schattingen via de difference-in-differences-methode veeleer de mogelijke langetermijneffecten schatten.

b. Gebruik van internationaal berekende elasticiteiten

Wanneer de gegevens over het nettovermogen niet beschikbaar zijn, van mindere kwaliteit zijn of geen betrekking hebben op een land dat een NVB heeft geïmplementeerd, geven andere auteurs (bijv. Apostel & O'Neill, 2022; Krenek & Schratzenstaller, 2018; Advani et al., 2021) er de voorkeur aan elasticiteiten te gebruiken die in de literatuur zijn gevonden. Zo hebben Apostel & O'Neill (2022) in hun studie waarin ze de ontvangsten van een Belgische NVB schatten, de door Jakobsen et al. (2020) berekende elasticiteit van het nettovermogen opgenomen voor Denemarken. Op dezelfde manier gebruikten Krenek & Schratzenstaller (2018) de elasticiteit van het nettovermogen berekend door Brühlhart et al. (2019) voor Zwitserland om gedragsreacties te integreren in de berekening van een Europese NVB. Tot slot hebben Advani et al. (2021) een studie uitgevoerd om de potentiële ontvangsten van een NVB in Engeland te meten. Om rekening te houden met alle mogelijke gedragsreacties, hebben ze een overzicht gebruikt van internationaal berekende elasticiteiten van het nettovermogen en opgenomen in hun studie (Advani & Tarrant, 2021). Meer specifiek gebruiken de auteurs de conclusie dat een NVB van 1% leidt tot een vermindering van het nettovermogen van 7% tot 17%, afhankelijk van de gekozen mate van belastingontwijking (zwakke of sterke gedragsreactie).

c. Beschouwde methoden in deze WP

België heeft nog nooit een belasting op nettovermogen ingevoerd. Een oplossing is daarom elasticiteiten van het nettovermogen te gebruiken die zijn geschat op basis van internationale NVB's. Deze methode is echter gebaseerd op belangrijke hypothesen. Zoals Apostel & O'Neill (2022) bijvoorbeeld aangeven, impliceert hun gebruik van de Deense elasticiteit bij de berekening van de ontvangsten van een Belgische NVB dat de reactie op de belasting in België en Denemarken vergelijkbaar zou zijn. De elasticiteit van Jakobsen et al. (2020) is echter gebaseerd op de modaliteiten van een Deense NVB die als bijzonderheid had dat ze niet door de belastingplichtigen zelf werden aangegeven, maar eerder rechtstreeks door de financiële instellingen. Dit kenmerk van de NVB impliceert dat belastingplichtigen

minder mogelijkheden hebben voor belastingontduiking en -ontwijking, en dat de gevonden elasticiteit dus lager is dan zonder een dergelijke modaliteit.

We combineren daarom de twee bovengenoemde oplossingen om verschillende metingen te krijgen van de impact van het gedrag van belastingplichtigen op de ontvangsten en om rekening te houden met de voor- en nadelen van elke methode. Meer specifiek beginnen we met het schatten van de vermogenselasticiteit met behulp van de bunching-methode op de HFCS-gegevens. Omdat we de methode ex ante gebruiken, passen we deze toe op elk voorstel. Deze methode is experimenteel, maar geeft wel een eerste idee van hoe het nettovermogen zal wijzigen in de buurt van verschillende belastingdrempels (1 miljoen, 2,5 miljoen, 3 miljoen, enz.).

2.2.2. Ontvangsten via de bunching-methode

Tabel 5 toont de resultaten van de bunching-analyse, waarvan de berekeningsmethode wordt beschreven in bijlage 2.B. Deze tabel toont de bunching-schatter (kolom 1), de totale variantie van de schatter¹¹ (kolom 4), de resultaten van de Student's t-test en de p-waarde (kolommen 6 en 7), evenals de berekende elasticiteit voor elke belastingdrempel (kolom 8), voor een NVB met modaliteiten 1 en modaliteiten 2.

Tabel 5 Resultaten van de bunching-analyse
Met een categoriebreedte van het nettovermogen van 10 000 euro

Grootte van vermogenscategorie	Gemiddelde bunching-schatter	Binnen-variantie	Tussen-variantie	Totale variantie	Totale standaard afwijking (SA)	t-test	P-waarde	Elasticiteit
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
Modaliteiten 1								
Drempel van 1 miljoen	4,951	6,9	3,6	11,1	3,3	71,6	0 ***	4,95
Drempel van 2 miljoen	3,241	152,6	39,6	200,1	14,1	11,1	0,18	1,62
Drempel van 3 miljoen	4,587	200,4	786,9	1144,7	33,8	6,5	0,63	1,52
Modaliteiten 2								
Drempel van 1,25 miljoen	144,588	248,5	129114,4	155185,7	393,9	7,1	0 ***	144,588
Drempel van 2,5 miljoen	-10,233	217,3	335,2	619,6	24,9	-1,6	0,12	-10,23
Drempel van 5 miljoen ¹²	/	/	/	/	/	/	/	/

Bron: Berekeningen van de auteurs op basis van HFCS-gegevens 2017

Op basis van de resultaten van de Student's t-test (kolom 6) geeft de p-waarde (kolom 7) aan of de bunching-schatters statistisch significant zijn. Als een bunching-schatter statistisch niet significant is, zal de resulterende elasticiteit niet significant zijn. De resultaten in kolom 7 tonen dat twee bunching-schatters statistisch significant zijn op 1%, namelijk de schatter bij de belastingdrempel van 1 miljoen euro en de schatter bij de drempel van 1,25 miljoen euro. Met andere woorden, de bunching-analyse laat zien dat alleen belastingplichtigen aan de toegangsdrempel hun nettovermogen aanzienlijk aanpassen als gevolg van de belasting.

Voor een NVB met modaliteiten 1, bij een drempel van 1 miljoen euro, is de elasticiteit van het nettovermogen 4,9. Deze elasticiteit is vergelijkbaar met die in reactie op een NVB in Colombia met een waarde van 2 (Londoño-Velez & Ávila-Mahecha, 2020). Deze elasticiteit is echter hoger dan andere

¹¹ De berekeningen om de binnenvariantie, de tussenvariantie en de totale variantie (kolommen 2, 3 en 4) te vinden, staan in bijlage 2.B.

¹² Deze elasticiteit kan niet worden geschat op basis van de enquêtegegevens omdat het aantal waarnemingen boven de 5 miljoen euro te klein is.

elasticiteiten die met de bunching-methode zijn verkregen in andere landen, die variëren tussen 0,054 en 0,8 voor NVB's in Scandinavische landen en Zwitserland (Ring, 2021; Brühlhart et al., 2019). De elasticiteit die wordt verkregen bij de drempel van 1,25 miljoen euro met modaliteiten 2 is duidelijk hoger dan de elasticiteiten met de bunching-methode - waarvan de hoogste 2 is. Deze elasticiteit sluit minder aan bij de elasticiteiten met de bunching-methode, maar meer bij de elasticiteiten die zijn afgeleid van de difference-in-differences-methode, waaronder met name de elasticiteit berekend door Brühlhart et al. (2019) met een waarde van 43,2¹³. Het blijkt dus dat de grootte van de berekende elasticiteiten aanzienlijk varieert tussen modaliteiten 1 en 2, waarbij de elasticiteit bij de toegangs-drempel stijgt van 4,95 voor modaliteiten 1 tot 144,59 voor modaliteiten 2.

De significante reactie van belastingplichtigen aan de toegangs-drempel in vergelijking met andere drempels is niet zo verrassend. Wanneer een belastingplichtige onderworpen is aan een belasting boven een bepaalde drempel, kunnen de autoriteiten inderdaad verwachten dat er een zogenaamd drempel-effect optreedt. Om deze belastingplichtigen te ontmoedigen om hun nettovermogen aan te passen, worden vaak maatregelen genomen om de belastingdruk voor belastingplichtigen direct boven de toegangs-drempel te verlagen. Voor de Franse NVB werd bijvoorbeeld voorzien in een verlaging van het te betalen bedrag voor belastingplichtigen met een nettovermogen in de buurt van de toegangs-drempel van 1,3 miljoen euro en maximum 1,4 miljoen euro. In onze schattingen is geen reductiemechanisme ingebouwd, wat deze sterkere reactie van de belastingplichtigen kan verklaren.

Deze resultaten moeten echter om een aantal redenen met voorzichtigheid worden behandeld. Ten eerste gebruiken we de bunching-methode als een ex-ante methode, terwijl het een ex-post methode is die wordt gebruikt met gegevens van landen die een NVB hebben geïmplementeerd. Ten tweede is deze methode vrij recent ontwikkeld dankzij de opkomst van administratieve gegevens die rechtstreeks door overheidsinstellingen zijn verzameld, maar wij gebruiken deze methode met enquêtegegevens, die minder nauwkeurig zijn. Bovendien kan de vertekening van de onderschatting van hoge vermogens in de enquêtegegevens de gedragsreactie van belastingplichtigen die onderworpen zijn aan de hogere tarieven onderschatten, en bijgevolg de overeenkomstige elasticiteit van het nettovermogen verlagen.

Door elasticiteiten te schatten, is het mogelijk om een potentiële gedragsreactie van belastingplichtigen mee te nemen in de berekening van de ontvangsten van een NVB. Hiervoor volgen we de methode die is ontwikkeld door Apostel & O'Neill (2022), gedetailleerd in vergelijking 2.

$$Ontvangsten(a, b) = W(a, b) \times [1 + \epsilon \times (-tarief_{reactie})] \times tarief_{toegepast} \quad (2)$$

Waarbij (a, b) de onder- en bovengrenzen van een belastingschijf voorstellen, W het netto belastbaar vermogen is en ϵ de berekende elasticiteit.

Er worden twee belastingtarieven overwogen. Apostel & O'Neill (2022) gingen ervan uit dat een belastingplichtige reageert op het hoogste belastingtarief waaraan hij is onderworpen. Bijvoorbeeld, een belastingplichtige met een nettovermogen van 2,3 miljoen euro die onderworpen is aan de NVB met modaliteiten 1, zal worden belast tegen 1% op zijn vermogen tussen 1 en 2 miljoen euro en tegen 2% op de resterende 300 000 euro. Als deze belastingplichtige reageert op de belasting, zal hij rekening houden

¹³ Deze elasticiteit vertegenwoordigt de reactie van belastingplichtigen 5 jaar na een hervorming van het marginale belastingtarief in een Zwitsers kanton.

met de 2% en niet met de 1%. In dit voorbeeld geeft $\text{tarief}_{\text{reactie}}$ het tarief weer waaraan gereageerd wordt en het tarief $\text{tarief}_{\text{toegepast}}$ geeft het belastingtarief weer dat van toepassing is op elke belastingschijf.

Door vergelijking 2 voor elke belastingschijf toe te passen, kunnen we de ontvangsten schatten met gedragsreactie van de belastingplichtigen. Onderstaande tabel 6 toont de ontvangsten van een belasting op het nettovermogen met modaliteiten 1. Het blijkt dat een NVB 5,1 miljard euro aan ontvangsten zou genereren in plaats van 5,4 miljard euro, of een daling van 5% als gevolg van mogelijke gedragseffecten.

Tabel 6 Ontvangsten met gedragseffecten (modaliteiten 1)
Nominale waarde 2017

Belastingschijf	Tarieven	Berekende elasticiteit	Belast totaal nettovermogen	Opbrengsten met ontwijking	Opbrengsten zonder ontwijking
NV ≥ 1 & < 2 miljoen		4,9	39.680.000.000	377.153.638	396.800.000
Belastingschijf 1	1%		32.272.000.000	377.153.638	396.800.000
NV ≥ 2 & < 3 miljoen		1,6	25.500.000.000	360.799.757	390.440.000
Belastingschijf 1	1%		6.772.000.000	229.748.880	255.000.000
Belastingschijf 2	2%		193.400.000.000	131.050.877	135.440.000
NV ≥ 3 miljoen		1,5	40.500.000.000	4.332.782.019	4.587.000.000
Belastingschijf 1	1%		40.500.000.000	344.842.920	405.000.000
Belastingschijf 2	2%		112.400.000.000	770.626.224	810.000.000
Belastingschijf 3	3%		265.352.000.000	3.217.312.875	3.372.000.000
Totaal			39.680.000.000	5.070.735.415	5.374.240.000

Noot: NV vertegenwoordigt het nettovermogen

Bron: Berekeningen van de auteurs op basis van HFCS-gegevens 2017

De ontvangsten met gedragseffecten voor een NVB met modaliteiten 2 staan in tabel 7. Het blijkt dat de ontvangsten met 29,3% dalen als de reacties van de belastingplichtigen worden meegerekend. Dit grote verschil is het gevolg van de geschatte hoge elasticiteit. Geconfronteerd met de NVB zouden belastingplichtigen zo sterk reageren op de drempel van 1,25 miljoen euro dat de ontvangsten negatief zouden worden, wat weinig waarschijnlijk lijkt. Naast de negatieve ontvangsten, maken de grootte van de elasticiteiten verkregen met modaliteiten 2 en de aanzienlijke verschillen in elasticiteit met modaliteiten 1 het niet mogelijk om de betrouwbaarheid van de resultaten te garanderen. Gezien de kwetsbaarheid van de bunching-schatting zullen we daarom internationale elasticiteiten gebruiken om de gedragseffecten van belastingplichtigen te kwantificeren (zie deel 2.2.3).

Tabel 7 Ontvangsten met gedragseffecten (modaliteiten 2)
Nominale waarde 2017

Belastingschijf	Tarieven	Berekende elasticiteit	Belast totaal nettovermogen	Opbrengsten met ontwijking	Opbrengsten zonder ontwijking
NV $\geq 1,25$ & $< 2,5$ miljoen		144,6	131.300.000.000	339.956.936	666.240.000
Belastingschijf 1	0,4%		96.040.000.000	384.160.000	384.160.000
Belastingschijf 2	0,8%		35.260.000.000	-44.203.064	282.080.000
NV $\geq 2,5$ & < 5 miljoen		-10,2	147.380.000.000	565.557.831	895.600.000
Belastingschijf 1	0,4%		121.800.000.000	487.200.000	487.200.000
Belastingschijf 2	0,8%		25.580.000.000	-150.421.860	204.640.000
Belastingschijf 3	1,2%		16.980.000.000	228.779.690	203.760.000
NV ≥ 5 miljoen		/	137.060.000.000	1.795.469.609	2.258.340.000
Belastingschijf 1	0,4%		33.860.000.000	135.440.000	135.440.000
Belastingschijf 2	0,8%		33.860.000.000	-316.609.962	270.880.000
Belastingschijf 3	1,2%		67.660.000.000	936.539.571	811.920.000
Belastingschijf 4	1,5%		69.340.000.000	1.040.100.000	1.040.100.000
Totaal			415.740.000.000	2.700.984.376	3.820.180.000

Noot: NV vertegenwoordigt het nettovermogen. De term 'ontduiking' verwijst naar belastingontduikend en -ontwijkend gedrag.

Bron: Berekeningen van de auteurs op basis van HFCS-gegevens 2017

2.2.3. Ontvangsten via Advani & Tarrant (2021)

De tabellen 8 en 9 illustreren de schattingsmethode voor de ontvangsten met de elasticiteit van Advani & Tarrant (2021). Volgens de auteurs vermindert een NVB van 1% het netto belastbaar vermogen gemiddeld met 7% (hypothese van zwakke reactie) tot 17% (hypothese van sterke reactie). Deze reacties omvatten alle soorten gedrag, zoals belastingontduiking of -ontwijking, maar ook het reële gedrag (veranderingen in het sparen, migratie, enz.). Er moet ook worden opgemerkt dat dit effect voortvloeit uit de implementatie of hervorming van NVB's in het buitenland, maar dat er geen tijdshorizon is vastgesteld. Met andere woorden, dit effect is een gemiddelde over de middellange of lange termijn, maar het is geen vermindering van het nettovermogen waarmee elk jaar na de invoering van de belasting rekening moet worden gehouden.

Aangezien de door ons gebruikte modaliteiten 1 en 2 van de NVB progressieve tarieven hebben, berekenen we eerst een gemiddeld tarief over de schijven. Volgens de modaliteiten 1 van de NVB zijn belastingplichtigen met een nettovermogen tussen 2 en 3 miljoen euro bijvoorbeeld onderworpen aan het tarief van 1% voor de schijf tussen 1 en 2 miljoen euro, maar ook aan het tarief van 2% voor de schijf tussen 2 en 3 miljoen euro, of een gemiddeld belastingtarief van $\frac{0,01+0,02}{2} = 1,5\%$. Om een NVB met een gemiddeld belastingtarief van 1%, zoals gebruikt door Advani & Tarrant (2021), om te zetten naar een NVB met een gemiddeld belastingtarief van 1,5%, vermenigvuldigen we het eerste tarief met 1,5. In geval van een zwakke reactie wordt bij een belasting van 1,5% dus verondersteld dat het nettovermogen met 10,5% of $\frac{0,07 \times 3}{2}$ zal dalen.

Tabel 10 geeft een overzicht van de in deel 2.2 geschatte ontvangsten voor een NVB met modaliteiten 1 en 2. Vergeleken met het basisscenario waarin gedragsreacties niet werden meegenomen in de fiscale impuls, variëren de ontvangsten aanzienlijk afhankelijk van de gekozen schattingsmethode voor de elasticiteit van het nettovermogen. In feite resulteert de bunching-methode in een kleinere impact als we een NVB met modaliteiten 1 toepassen (-5,6% vergeleken met het basisscenario), terwijl de elasticiteiten van Advani & Tarrant (2021) resulteren in een grotere impact op de ontvangsten (-11,8 of 11,9% vergeleken met het basisscenario, afhankelijk van een zwakke of sterke reactie). Het opnemen van de elasticiteiten van Advani & Tarrant (2021) vermindert de ontvangsten met een vergelijkbare grootte voor belastingmodaliteiten 1 en 2, namelijk een vermindering die varieert van 11,8% in het geval van een zwakke gedragsreactie tot 23,7% in het geval van een sterke reactie van de belastingplichtigen. De resultaten van de gedragsanalyse verschillen niet significant tussen modaliteiten 1 en 2 wanneer de methode van Advani & Tarrant (2021) wordt gebruikt. Daarentegen was het verschil in ontvangsten van de gedragsanalyse met de bunching-methode aanzienlijk tussen de modaliteiten, waarbij de ontvangsten daalden van 5,6% met modaliteiten 1 tot 29,3% met modaliteiten 2.

Tabel 8 Simulatie van de ontvangsten met gedragseffecten (modaliteiten 1)

Belasting-schijf	Gemiddeld belasting-tarief	Vermindering van het netto belastbaar vermogen		Belast totaal nettovermogen		Ontvangsten	
		Zwakke reactie	Sterke reactie	Zwakke reactie	Sterke reactie	Zwakke reactie	Sterke reactie
NV ≥ 1 & < 2 miljoen	1%	7,0%	17%	39.652.224.000	39.612.544.000	396.522.240 €	396.125.440 €
NV ≥ 2 & < 3 miljoen	1,50%	10,5%	25,50%	32.238.114.400	32.189.706.400	483.571.716 €	482.845.596 €
PN ≥ 3	2%	14,0%	34%	193.129.240.000	192.742.440.000	3.862.584.800 €	3.854.848.800 €
Totaal						4.742.678.756 €	4.733.819.836 €

Noot: NV vertegenwoordigt het nettovermogen

Bron: Berekeningen van de auteurs op basis van de HFCS-gegevens 2017 en Advani & Tarrant (2021)

Tabel 9 Simulatie van de ontvangsten met gedragseffecten (modaliteiten 2)

Belasting-schijf	Gemiddeld belasting-tarief	Vermindering van het netto belastbaar vermogen		Belast totaal nettovermogen		Ontvangsten	
		Zwakke reactie	Sterke reactie	Zwakke reactie	Sterke reactie	Zwakke reactie	Sterke reactie
NV ≥ 1,25 & < 2,5 miljoen	0,6%	4,2%	10,2%	125.785.400.000	117.907.400.000	754.712.400 €	707.444.400 €
NV ≥ 2,5 & < 5 miljoen	0,82%	5,7%	13,4%	138.920.388.000	127.572.128.000	1.134.516.502 €	1.041.839.045 €
NV ≥ 5 miljoen	1,0%	7,0%	14,0%	127.465.800.000	117.871.600.000	1.258.724.775 €	1.163.982.050 €
Totaal						3.147.953.677 €	2.913.265.495 €

Noot: NV vertegenwoordigt het nettovermogen

Bron: Berekeningen van de auteurs op basis van de HFCS-gegevens 2017 en Advani & Tarrant (2021)

Tabel 10 Vergelijking van ontvangsten met en zonder gedragsreactie voor een NVB modaliteiten 1 en 2

	Ontvangsten zonder reacties		Ontvangsten met reacties		
			Bunching	Zwakke reactie	Sterke reactie
NVB modaliteiten 1					
Ontvangsten	5.374.240.000 €		5.070.735.414 €	4.742.654.552 €	4.733.795.632 €
Verschillen in ontvangsten (Basisscenario)			-5,65%	-11,75%	-11,92%
NVB modaliteiten 2					
Ontvangsten	3.820.180.000 €		2.700.984.375 €	3.147.953.677 €	2.913.265.495 €
Verschillen in ontvangsten (Basisscenario)			-29,30%	-17,60%	-23,74%

Bron: Berekeningen van de auteurs op basis van HFCS-gegevens 2017

Noot: Kolom 2 komt overeen met de resultaten van de bunching-analyse. De kolommen 3 en 4 komen overeen met schattingen met de elasticiteiten van het nettovermogen van Advani & Tarrant (2021)

Naast de gedragsreacties van belastingplichtigen zal een NVB waarschijnlijk ook aanzienlijke administratieve kosten met zich meebrengen, zowel voor de belastingplichtige als voor de belastingdienst. Deze kosten zullen niet in rekening gebracht worden in de verder te gebruiken schattingen. Bijlage 3 bevat wel een aanzet om deze kosten te ramen.

De resultaten van de ontvangsten in deze studie zullen worden aangepast aan de belastingmodaliteiten die de politieke partijen voor de verkiezingen voorstellen.

Concluderend geven de resultaten van de bunching-analyse voor modaliteiten 2 aan dat de resultaten te veel fluctueren in vergelijking met die voor modaliteiten 1. De grootte van de elasticiteit bij de toegangsdrempel, namelijk 144,6, en het verschil in de resultaten van de bunching-analyse tussen de

modaliteiten bevestigen de beperkingen van deze oefening met enquêtegegevens in België. In het kader van DC2024 zal de berekening van een belasting op grote vermogens daarom uitsluitend gebaseerd zijn op de schatting van de internationale elasticiteiten van Advani & Tarrant (2021), waarbij de gedragsanalyse via bunching buiten beschouwing wordt gelaten. Deze analyse bracht echter een belangrijk punt aan het licht waarmee rekening moet worden gehouden bij de doorrekening: de gedragsreactie van belastingplichtigen varieert aanzienlijk afhankelijk van hun nettovermogen. De bunching-resultaten voor modaliteiten 1 en 2 en de gevoeligheidstests lieten allemaal een sterkere reactie zien voor belastingplichtigen wier nettovermogen dicht bij de toegangsdrempel ligt. Deze conclusie wordt ondersteund door de resultaten van de analyse van de NVB door Garbinti et al. (2023). De onderzoekers vinden dat er geen sprake is van bunching-gedrag bij een verandering van het belastingtarief rond de eenvoudige vrijstellingsdrempels. Anderzijds vonden ze wel een significante gedragsreactie rond de toegangsdrempel¹⁴. De auteurs tonen aan dat dit komt doordat de toegangsdrempel niet alleen samenhangt met een verandering in het marginale tarief, maar ook met een verandering in de aan te geven informatie. Dit wijst er volgens hen op dat ontduikings- en ontwijkingsgedrag vooral verband houdt met de verplichting om het nettovermogen aan te geven, en niet zozeer met het betalen van een hoger marginaal tarief.

---

¹⁴ Significante effecten worden gevonden rond de toegangsdrempel die gold tot 2011, d.w.z. 0,8 miljoen euro, evenals rond de drempel na 2011, d.w.z. 1,3 miljoen euro.

3. Effect van de NVB op macro-economische indicatoren

Het aantal studies dat de impact van een belasting op grote vermogens op macro-economische variabelen meet, is zeer beperkt. Het aantal landen dat deze belasting heeft opgelegd of nog steeds oplegt, is altijd laag geweest, zelfs toen ze populair was in de jaren 90. Bovendien zijn de gegevens in landen met een NVB niet altijd betrouwbaar of van voldoende kwaliteit. De Scandinavische landen hebben de meest nauwkeurige gegevens en zijn daarom vaak de auteurs van empirische studies die verband houden met de NVB. Daarnaast heeft de literatuur zich voornamelijk gericht op het schatten van de effecten van belastingontduiking en -ontwijking en op het reële gedrag, d.w.z. de literatuur die in deel 1 is beschreven.

Het doel van dit hoofdstuk is om een overzicht te geven van de enkele studies die de impact van deze belasting op macro-economische variabelen meten. Deel 3.1 gaat in op de impact op het ondernemerschap, terwijl deel 3.2 zich buigt over de economische groei.

Het is belangrijk om op te merken dat dit hoofdstuk de literatuur behandelt die rechtstreeks het effect van een netto vermogensbelasting meet, zonder het onderzoek uit te breiden naar andere literatuur die mogelijk verwant is. De effecten van een belasting op grote vermogens kunnen worden gekoppeld aan de effecten van een belasting op hoge inkomens. In 2023 becijferden Balestra & Oehler dat 2,4% van de huishoudens in de top 10% van de inkomensverdeling zich ook in de top 10% van de vermogensverdeling in België bevonden. Dit aandeel is hoger in Frankrijk en Spanje, waar respectievelijk 4,5% en 5,1% van de huishoudens aanwezig zijn in beide verdelingen. Volgens dit OESO-onderzoek toont dit aan dat huishoudens in de top 10% van de inkomensverdeling waarschijnlijk ook in de top 10% van de vermogensverdeling zitten. In het kader van dit document hebben we er echter voor gekozen om de genoemde literatuur te beperken tot literatuur die rechtstreeks betrekking heeft op het effect van een NVB. Er moet ook worden benadrukt dat de literatuur die in dit hoofdstuk wordt gepresenteerd niet exhaustief is.

3.1. Impact op het ondernemerschap

Een theoretisch argument dat vaak in de pers wordt aangehaald, is dat de NVB een negatief effect heeft op het ondernemerschap. Dit principe rechtvaardigt de vrijstelling van beroepsactiva van de belastbare basis, zoals het geval was in Frankrijk (Bach et al., 2020). Empirisch is er echter geen consensus over de richting van de impact. Aan de ene kant legt Hansson (2008) uit dat door het vermogen van een individu te verminderen, de belasting de beschikbare middelen vermindert en daarom individuen kan ontmoedigen om een eigen bedrijf te starten. Het vermindert ook het potentiële rendement op investeringen. In bepaalde omstandigheden kan een NVB ook een positief effect hebben op het ondernemerschap, wanneer de NVB hand in hand gaat met een verlaging van de belasting op kapitaalinkomsten. Advani & Tarrant (2021) suggereren dat hogere inkomens een weerspiegeling kunnen zijn van ondernemerstalent en dat een lager effectief belastingtarief op kapitaalinkomsten dit ondernemerschap kan aanmoedigen.¹⁵

---

¹⁵ Dit potentiële positieve effect op ondernemerschap is geen direct effect na de invoering van een NVB, maar treedt eerder op wanneer de effectiviteit van een NVB wordt vergeleken met die van een belasting op kapitaalinkomsten.

Een belangrijke bijdrage is die van Hansson (2008), die het effect van de NVB op ondernemerschap in 22 OESO-landen bestudeert. Ze wijst erop dat de gemiddelde ondernemersquote in landen met een NVB tussen 1980 en 2003 24% hoger ligt dan in landen zonder NVB. Met behulp van de difference-in-differences-methode stelt de auteur vast dat de belasting het ondernemerschap met 0,2 tot 0,5 procentpunt vermindert, wat wijst op een negatief maar economisch zwak effect op ondernemerschap. Op dezelfde manier concluderen Berzins et al. (2022) dat de NVB familiebedrijven verzwakt vanwege de financiële lasten voor aandeelhouders. De auteurs tonen aan dat een stijging van het Noorse NVB-belastingtarief de investeringen, de omzetgroei en de winstgevendheid van het bedrijf vermindert. Deze conclusies komen ook overeen met die van Fuest et al. (2018) in hun studie naar de economische gevolgen van de invoering van een NVB in Duitsland. Zij schatten dat de belasting op de lange termijn de productie en bedrijfsinvesteringen zou verminderen als gevolg van het verminderde rendement op investeringen.

Omgekeerd stellen Bjørneby et al. (2022) geen nadelige gevolgen vast voor de werkgelegenheid in bedrijven die eigendom zijn van de NVB-betalers. In deze studie over de impact van de Noorse NVB tussen 2007 en 2017 tonen de auteurs zelfs een positief effect aan tussen de NVB en de werkgelegenheidsgroei in kmo's, wat een positief inkomenseffect weerspiegelt als gevolg van de toename van het sparen van de belastingplichtigen. Deze oorzaak verklaart echter niet het grootste deel van het gevonden effect. Gezien de complexiteit van het waarderen van marktaandelen in niet-beursgenoteerde bedrijven, zullen families van kmo's hun bezit van dit type activa willen vergroten. Om dit te doen, zullen ze hun vermogen en hun arbeidsaanbod in hun bedrijf vergroten. De studie nuanceert deze conclusies door erop te wijzen dat als alleen bedrijven in financiële moeilijkheden in aanmerking worden genomen, de belasting een negatief effect zou hebben op de werkgelegenheid in deze bedrijven.

Naast de discussie over de oprichting van bedrijven, voeren critici van de implementatie van een NVB het argument aan dat de belasting leidt tot delocalisatie van bedrijven. Bach et al. (2020) analyseren het effect van een verhoging van de belastingdruk voor belastingplichtigen op de delocalisatie van bedrijven. Om dit te doen, kijken ze naar het gedrag van gepensioneerden die zien dat hun voorheen vrijgestelde beroepsactiva nu worden belast – waardoor de belastingdruk toeneemt. Door met name de difference-in-differences-methode toe te passen, vond de studie een lage elasticiteit van de locatie van de woonplaats als reactie op het marginale belastingtarief. De kans dat deze gepensioneerden Frankrijk zouden verlaten was bijna 1%.

3.2. Impact op de economische groei, de consumptie en het inkomen van huishoudens

De studies die de impact van een NVB op het bbp meten zijn ook zeldzaam. De weinige studies die zijn uitgevoerd wijzen allemaal op een negatief effect op de groei, hoewel de omvang van het effect varieert. Theoretisch kan de NVB de groei van een land belemmeren, om dezelfde redenen als die welke in deel 3.1 zijn uiteengezet. Dit kan sparen ontmoedigen ten koste van de consumptie vanwege het lagere rendement op de investering. Bovendien kan de belasting, door het beschikbare kapitaal te beperken, ondernemerschap en de oprichting van nieuwe bedrijven ontmoedigen (Hansson, 2010).

Een belangrijke bijdrage is opnieuw de empirische analyse van Hansson (2010), die het effect van de NVB in 20 OESO-landen over de periode 1980 tot 1999 analyseert. Hansson stelt vast dat een stijging van het belastingtarief met één procentpunt leidt tot een daling van de bbp-groei met 0,026 tot 0,042 procentpunt, wat zou wijzen op een lage impact op de economische groei. Een recentere studie van de OESO (Akgun et al., 2017) onderzoekt het effect van verschillende belastingen op de groei in 35 OESO-landen voor de periode 1980 tot 2014¹⁶. De auteurs concluderen ook dat deze belasting een negatief effect heeft op de groei. Meer specifiek leidt een stijging van het aandeel van de NVB in de totale belastingontvangsten met één procentpunt tot een daling van het bbp per hoofd met 1,31 procentpunt. Zoals France Stratégie (2019) opmerkt, moeten de resultaten van deze twee studies met voorzichtigheid worden behandeld vanwege methodologische tekortkomingen. Ze zijn met name gebaseerd op de belangrijke hypothese dat de controlevariabelen in de analyses voldoende zijn om af te leiden dat er een causaal effect is op de economische groei.

Naast deze studies die OESO-gegevens gebruiken, schatten andere onderzoekers het oorzakelijk verband door zich te richten op het effect in één land. Zo concluderen Fuest et al. (2018)¹⁷, met behulp van een macro-economisch model, dat een nieuwe Duitse NVB de jaarlijkse bbp-groei met 0,33 procentpunt zou verlagen. Met andere woorden, de langetermijngroei zou 5% lager zijn dan zonder een NVB. Er moet worden opgemerkt dat dit effect wordt veroorzaakt door de creatie van een NVB met een lineair percentage van 0,8%¹⁸ over een gekwalificeerde langetermijnhorizon van 8 jaar. Deze daling wordt ook verklaard door het verlies aan rendement op investeringen.

Andere onderzoekers in de Verenigde Staten hebben ook een macro-economisch model gebruikt om de economische impact van drie verschillende NVB's te simuleren. Het resultaat is dat een NVB met een lineair percentage van 2% het bbp op de lange termijn¹⁹ met 2% tot 1% zou verlagen, afhankelijk van de vraag of de overheidsontvangsten worden gebruikt om overdrachten te financieren of om de overheidsschuld te verminderen. Een progressieve NVB²⁰ zou het bbp met 2,2% doen dalen door het verlies van i) de kapitaalvoorraad met 3,1%, ii) het aantal gewerkte uren met 1,1% en iii) de totale

¹⁶ Deze periode verschilt van land tot land.

¹⁷ De auteurs gebruiken geen econometrisch model, maar eerder een dynamisch macro-economisch model dat bekend staat als *Computable general equilibrium* (CGE).

¹⁸ Twee andere belastingmodaliteiten werden getest. Een NVB met een lineair tarief van 1% op alle activa behalve bedrijfsaandelen, waarvoor een tarief van 0,4% geldt, zou de groei met 4,49% verminderen. Bovendien zou een NVB die activa verschillend belast volgens hun elasticiteit en mate van mobiliteit - d.w.z. tarieven van 1% of 0,4% - de groei verminderen met 3,96%.

¹⁹ De lange termijn komt hier overeen met meer dan 40 jaar na de invoering van de belasting.

²⁰ Het belastingtarief is 2% op nettovermogen boven 50 miljoen dollar en 6% op nettovermogen boven 1 miljard dollar. De belastingtarieven en -drempels zijn daarom hoger dan in Europa.

consumptie met 0,9%. In Frankrijk gebruikte Suzuki (2020) een empirische methode op basis van ISF-gegevens uit 1970 en 1989 en leidde daaruit af dat de ISF geen invloed had op de economische groei. De auteur wijst er ook op dat de kapitaalvlucht in Frankrijk tussen 1982 en 1992 weliswaar aanzienlijk was, maar geen significante invloed had op de economische groei. Volgens de auteur bewijst dit dat de belasting effectief kan zijn zonder te moeten vrezen dat de implementatie ervan de economische ontwikkeling zal belemmeren.

De impact van de NVB kan ook worden bekeken voor andere macro-economische indicatoren dan ondernemerschap en economische groei, met name de consumptie en het inkomen van huishoudens. Voor zover wij weten, is het aantal studies naar deze laatste twee variabelen zeer beperkt. We kunnen echter aanhalen dat de reeds vermelde studie over de invoering van een Duitse NVB (Fuest et al., 2018) een daling van de consumptie van ongeveer 4% vaststelt. Bovendien wijst de voornoemde OESO-studie erop dat voor de 20% hoogste inkomens de NVB hun beschikbaar inkomen met 4,74% vermindert (Akgun et al., 2017). Suzuki (2020) vindt daarentegen geen effect van de ISF op het inkomen van de belastingplichtigen.

4. Conclusie

Deze Working Paper maakt deel uit van de werkzaamheden in het kader van de doorrekening van de verkiezingsprogramma's voor DC2024. Om te anticiperen op nieuwe voorstellen voor een belasting op grote vermogens, stelt deze studie een methode voor om de potentiële ontvangsten van een dergelijke belasting te berekenen, gebaseerd op een wetenschappelijke literatuurstudie en gevallen van vermogensbelasting in het buitenland, opgesteld door Bastin et al. (2023). Hiervoor gebruiken we gegevens uit de enquête naar het financiële gedrag van de gezinnen in 2017, verzameld door de NBB. Voor elke ontvangstenraming gebruiken we ter illustratie twee NVB's met verschillende modaliteiten²¹ waarbij het belastingtarief, het aantal belastingschijven en de drempels van de belastingschijven verschillen. De modaliteiten 1 bestaan uit drie belastingschijven vanaf 1 miljoen euro en hogere belastingtarieven variërend van 1% tot 3%, terwijl de modaliteiten 2 vier belastingschijven omvatten vanaf 1,25 miljoen euro en tarieven variërend van 0,40% tot 1,5%.

Eerst wordt een eerste analyse uitgevoerd om de ontvangsten van een NVB te schatten zonder mogelijke reacties van belastingplichtigen. De ontvangsten liggen tussen de 5,4 en 3,8 miljard voor een NVB met respectievelijk modaliteiten 1 en modaliteiten 2. Vervolgens stellen we een experimentele methode voor om potentiële reacties van belastingplichtigen op de NVB op te nemen. Op de korte-middellange termijn zullen ze waarschijnlijk belasting ontduiken en ontwijken om de belastingdruk te verlagen. Er worden twee methoden overwogen: het schatten van de elasticiteit van het nettovermogen via de bunching-methode en het gebruik van de internationale elasticiteiten die zijn samengevat in de studie van Advani & Tarrant (2021). Vanwege de aanzienlijke verandering in geschatte ontvangsten met de bunching-analyse, afhankelijk van de gekozen modaliteiten, hebben we besloten om alleen de conclusies aan te houden die zijn afgeleid uit de toepassing van de methode van Advani & Tarrant (2021). Hieruit blijkt dat het opnemen van het gedrag van belastingbetalers de ontvangsten van een NVB met modaliteiten 1 zou verlagen tot ongeveer 4,7 miljard euro, of een daling met ongeveer 12%, terwijl de ontvangsten met modaliteiten 2 tussen 3,1 en 2,9 miljard euro zouden liggen, of een daling met 17,6 tot 23,7%, afhankelijk van de beoogde mate van reactie.

De resultaten van de ontvangsten in deze studie zullen worden aangepast aan de belastingmodaliteiten die de politieke partijen voor de verkiezingen voorstellen. Concreet zal de fiscale impact van de belastingvraag worden gesimuleerd op basis van de hypothese van een sterke gedragsreactie door de internationale elasticiteiten van Advani & Tarrant (2021) op te nemen in de belastingontvangsten.

Na de schatting van de budgettaire impuls van een NVB gaat dit document dieper in op de literatuur over de macro-economische effecten van de NVB. Ondanks de schaarste aan studies over dit onderwerp, leveren twee analyses van dezelfde auteur een aanzienlijke bijdrage aan deze literatuur. Ten eerste stelt Hansson (2008) een negatief maar klein effect van de NVB op het ondernemerschap vast: een stijging van het belastingtarief met één procentpunt vermindert het ondernemerschap met 0,2 tot 0,5 procentpunt. In een andere studie, die zich nu richt op economische groei, concludeert de auteur dat de NVB slechts een zeer gering effect heeft op het bbp, aangezien een verhoging van het belastingtarief

---

²¹ Deze modaliteiten zijn geïnspireerd op concrete voorstellen van politieke partijen.

met één procentpunt leidt tot een daling van de bbp-groei met 0,026 tot 0,042 procentpunt (Hansson, 2010). Afgezien van de weinige studies over het ondernemerschap en de economische groei, zijn er nog minder analyses over de impact van de NVB op andere macro-economische indicatoren, zoals de consumptie en het inkomen van huishoudens.

Aangezien de literatuur over de macro-economische effecten van de invoering van een NVB schaars is en soms tegenstrijdige resultaten oplevert, zal de opname van de NVB in de macro-economische modellen HERMES en QUEST die voor DC2024 worden gebruikt, gebaseerd zijn op eigen hypothesen. De gesimuleerde impact van de opgenomen NVB levert in beide modellen wel een impact op de bbp-groei die qua orde van grootte overeenkomt met de resultaten van Hansson (2010).

In het geval van het HERMES-model, waarin de effecten van de maatregelen tot 2029 worden geschat, wordt aangenomen dat het effect van de daling van het beschikbare inkomen van de huishoudens als gevolg van de invoering van de NVB (die alleen de rijkste huishoudens treft) wordt gehalveerd ten opzichte van het effect van een belasting die het gemiddelde huishouden zou treffen. Bovendien wordt verondersteld dat dit effect pas met vertraging optreedt, omdat rijkere huishoudens in eerste instantie hun spaartegoeden uit het verleden kunnen aanspreken.

In het geval van het QUEST-model, dat de effecten over een periode van 20 jaar schat, leidt de budgettaire impuls tot een verandering van het impliciete belastingtarief op de kapitaalinkomsten, bij gebrek aan een variabele die het vermogen als zodanig weergeeft. Een verhoging van deze belasting verlaagt de netto kapitaalinkomsten, waardoor particuliere investeringen worden ontmoedigd. Op de langere termijn verlaagt dit de arbeidsproductiviteit en het bbp. Het concurrentievermogen van de Belgische economie neemt af, wat resulteert in een stijging van de bbp-deflator en een daling van de export. Op de arbeidsmarkt houden de reële lonen gelijke tred met de daling van de arbeidsproductiviteit, waardoor ook de werkgelegenheid afneemt. De particuliere consumptie daalt op lange termijn, maar minder sterk dan het bbp, omdat het negatieve inkomenseffect gedeeltelijk wordt gecompenseerd door een positief substitutie-effect: consumptie wordt relatief goedkoper dan sparen en investeren.

Bibliografie

- Advani, A., & Tarrant, H. (2021), "Behavioural responses to a wealth tax", *Fiscal Studies*, 42(3- 4), pp. 509-537.
- Advani, A., et al. (2021), "Revenue and distributional modelling for a UK wealth tax", *Fiscal Studies*, 42(3-4), 699-736.
- Agrawal, D., et al. (2020), "Paraisos Fiscales, Wealth Taxation, and Mobility", Working Paper.
- Akgun, O., et al. (2017), "The effects of the tax mix on inequality and growth", OECD Economics Department Working Papers, No. 1447, OECD Publishing, Parijs.
- Apostel, A., & O'Neill, D. W. (2022), "A one-off wealth tax for Belgium: Revenue potential, distributional impact, and environmental effects", *Ecological Economics*, 196, 107385.
- Bach, L., et al. (2020), "Escape or play again? How retiring entrepreneurs respond to the wealth tax", beschikbaar op SSRN: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3758040>.
- Balestra, C., & Oehler, F. (2023), "Measuring the joint distribution of household income, consumption and wealth at the micro level", OECD Papers on Well-being and Inequalities, No. 11, OECD Publishing, Parijs.
- Barilari, A. (2019), "La courbe de Laffer : Habile storytelling ou vérité scientifique ?", *Gestion & Finances Publiques*, 1, 73-76.
- Bastin, T., et al. (2023), "Studie over de belasting op grote vermogens", rapport DULBEA 2023.
- Berzins, J., et al. (2019), "Illiquid Owners and Firm Behavior: Financial and Real Effects of the Personal Wealth Tax on Private Firms", European Corporate Governance Institute-Finance Working Paper, (646).
- Bjørneby, M., et al. (2023), "An imperfect wealth tax and employment in closely held firms", *Economica*, 90(358), 557-583.
- Brülhart, M., et al. (2019), "Behavioural Responses to Wealth Taxes: Evidence from Switzerland", Working Paper.
- Burgherr, D. (2021), "The costs of administering a wealth tax", *Fiscal Studies*, 42(3-4), 677-697.
- Chancel, L., et al. (2022), "World Inequality Report 2022", World Inequality Lab.
- Chetty, R., et al. (2011), "Adjustment costs, firm responses, and micro vs. macro labor supply elasticities: Evidence from Danish tax records", *The Quarterly Journal of Economics*, No. 126, 749-804.
- De Sola Perea, M., & Van Belle, L. (2022), "Eerste resultaten van de vierde ronde van de enquête naar het financiële gedrag van de Belgische gezinnen", *Economisch tijdschrift van de NBB*.
- Duran-Cabré, J. M., et al. (2019), "Behavioural responses to the (re) introduction of wealth taxes, Evidence from Spain".
- ECB (2020), "HFCS User Database Documentation Core and derived variable, 2017 wave".

- France Stratégie (2019), "Comité d'évaluation des réformes de la fiscalité du capital - Premier rapport".
- Fuest, C., et al. (2018), "The economic effects of a wealth tax in Germany", ifo DICE Report, 16(2), 22-26.
- Garbinti, B., et al. (2023), "Tax Design, Information, and Elasticities: Evidence From the French Wealth Tax", No. w31333, National Bureau of Economic Research.
- Hansson, A. (2008), "The wealth tax and entrepreneurial activity", *The Journal of Entrepreneurship*, 17(2), 139-156.
- Hansson, A. (2010), "Is the wealth tax harmful to economic growth?", *World Tax J.*, 19.
- Jakobsen, K., et al. (2020), Wealth taxation and wealth accumulation: Theory and evidence from Denmark. *The Quarterly Journal of Economics*, 135(1), p. 329-388.
- Jakobsen, K., et al. (2021), "Do the rich flee wealth taxes? Evidence from Scandinavia", Paris-London Public Economics Conference.
- Kapeller, K., et al. (2021), "A European wealth tax for a fair and green, recovery", Policy Study.
- Kleven, H. J. (2016), "Bunching", *Annual Review of Economics*, 8, 435-464.
- Krenek, A., & Schratzenstaller, M. (2018), "A European Net Wealth tax", WIFO Working Papers, nr. 561.
- Londoño-Vélez, J., & Ávila-Mahecha, J. (2020), "Behavioral responses to wealth taxation: evidence from a developing country", mimeo.
- NBB (2024), "Vermogensverdeling van de gezinnen: nieuwe statistieken NBB en ECB", Persbericht.
- OESO (2018), The Role and Design of Net Wealth Taxes in the OECD, OECD Tax Policy Studies, No.26, OECD Publishing.
- Piketty, T. (2014), "Capital in the Twenty-First Century", Cambridge: Harvard University Press.
- Ring, M. (2021), "Wealth Taxation and Household Saving: Evidence from Assessment Discontinuities in Norway", Working Paper.
- Saez, E. (2010), "Do Taxpayers Bunch at Kink Points?", *American Economic Journal: Economic policy*, 2(3), 180-212.
- Scheuer, F., & Slemrod, J. (2020), "Taxing Our Wealth", Working Paper.
- Seim, D. (2017). "Behavioural Responses to Wealth Taxes: Evidence from Sweden", *American Economic Journal: Economic Policy*, 9(4), p. 395-421.
- Suzuki (2020), "Estimating the Economic Impacts of Wealth Taxation in France."
- UCLA Statistical Consulting Group, "Multiple Imputations in STATA", geraadpleegd op 2 september 2023, sur https://stats.oarc.ucla.edu/stata/seminars/mi_in_stata_pt1_new/.

Bijlagen

Bijlage 1: Definitie van het nettovermogen

Tabel 11 Beschrijving van de componenten van het nettovermogen

Categorie	Beschrijving
Reële activa (RA)	
Eigen woonst	Woonplaats van de meeste leden van het huishouden
Ander vastgoed	Tweede verblijfplaatsen, vakantiewoningen, investeringen in onroerend goed, landbouwgrond
Voertuigen	Auto's, motorfietsen, boten en andere voertuigen die tot het huishouden behoren en voor privédoeleinden worden gebruikt
Zelfstandige zaak ²²	Komt overeen met een aandeel in, of het geheel van, een zelfstandig bedrijf ²³ van een of meer leden van het huishouden. Met andere woorden, dit zijn professionele bezittingen, met name niet-beursgenoteerde eigen bedrijven, zoals zelfstandige activiteiten en familiebedrijven (CRB, 2018)
Waardevolle voorwerpen	Kunstwerken, antiek, juwelen, postzegel- en muntenverzamelingen, edelstenen en -metalen, andere waardevolle voorwerpen
Financiële activa (FA)	
Deposito's	Zicht- en spaarrekeningen
Beleggingsfondsen ²⁴	Beleggingsfondsen, hedgefondsen, beleggingsfonds met veranderlijk kapitaal, inkomensfondsen, gemeenschappelijke beleggingsfondsen, andere beheerde beleggingsfondsen
Obligaties	Staatsobligaties, bedrijfsobligaties, enz.
Aandelen	Beursgenoteerde aandelen, d.w.z. aandelen in bedrijven die genoteerd staan aan de beurs
Niet-beursgenoteerd privébedrijf	Dit is een niet-beursgenoteerd bedrijf waar een lid van het huishouden optreedt als investeerder of stille vennoot. Dit is geen zelfstandige activiteit.
Rekeningen onder beheer	Dit zijn activa die eigendom zijn van een individu, maar beheerd worden door een beheerder of financiële instelling ²⁵ . Bij een beheerde rekening neemt de rekeningbeheerder de investeringsbeslissingen, terwijl hij of zij bij een gewone bankrekening alleen suggesties doet.
Vorderingen	Geld schuldig aan het huishouden
Overige financiële activa	Dit kunnen opties zijn, termijncontracten, olie- en gasconcessies, toekomstige opbrengsten van een rechtszaak of een nalatenschap die wordt afgewikkeld, royalty's, enzovoort.
Aanvullende pensioenen/levensverzekering	Aanvullende pensioenregelingen uitsluitend gebaseerd op de 3e pensioenpijler en individuele levensverzekeringen
Schulden (S)	
Hypothecair krediet voor de eigen woonst	Leningen voor de bouw, aankoop en/of verbetering van een hoofdwooning
Hypothecair krediet voor ander vastgoed	Leningen voor de bouw, aankoop of verbetering van andere woningen, gebouwen en gronden (bijvoorbeeld leningen voor de aankoop van vakantiehuis en leningen voor de aankoop van huurwoningen voor beleggingsdoeleinden)
Overige schulden	Leningen voor auto's en andere voertuigen, leningen op afbetaling, studieleningen, andere niet-hypothecaire leningen van financiële instellingen, leningen voor de aankoop van aandelen en andere financiële activa, leningen van andere huishoudens, creditcardschulden, kredietlijnen, rekeningen-courant, overige kredieten die niet onder de eerste twee schuldcategorieën vallen
RA + FA - S = Nettovermogen	NB: Deze definitie richt zich op het privévermogen van particulieren en sluit daarom sociale zekerheid en wettelijke pensioenen uit (Kuypers et al., 2021)

Bron: NBB, ECB (2020)

²² Vastgoed verbonden aan de zelfstandige zaak valt niet onder deze categorie, maar onder 'ander vastgoed'.

²³ Het type zelfstandig bedrijf kan zijn i) een eenmanszaak/vrij beroep, ii) een personenvennootschap, iii) een besloten vennootschap, iv) een coöperatieve vennootschap, v) een non-profitorganisatie of andere. Het gaat dus om alle soorten bedrijven, met uitzondering van bedrijven waarvan de aandelen op de beurs zijn genoteerd.

²⁴ Beleggingsfondsen staan ook bekend als 'instellingen voor collectieve belegging' (ICB's). Beleggers van het fonds kunnen beleggen in verschillende activa: aandelen, obligaties en onroerend goed via certificaten.

²⁵ Sommige mensen storten geld bij een bank of beleggingsmaatschappij zodat iemand die gespecialiseerd is in beleggen het voor hen kan beheren. De beheerder kan de meeste dagelijkse beslissingen nemen of nauwer overleggen met de eigenaar van de rekening. Deze rekeningen kunnen ook trustrekeningen zijn, maar geen pensioenen of verzekeringscontracten.

Tabel 12 Soorten vermogensbelasting

Type belasting		Voorbeelden
Belasting op inkomsten uit activa		Belastingen op inkomsten uit bedrijfsvermogen Belastingen op inkomsten uit het vermogen van natuurlijke personen (op rente, dividenden, huur, vermogenswinst)
Belastingen op de activa	Belastingen op de overdracht van activa	Successiebelasting/erfbelasting en schenkingsbelasting
	Belasting op het bezit van activa	Belastingen op financiële en kapitaaltransacties ²⁶ Belastingen op het nettovermogen van huishoudens (NVB) (bv.: ISF, enz.) Belastingen op het nettovermogen van bedrijven Belastingen op vastgoed

Bron: OESO (2018)

²⁶ Belastingen op financiële en kapitaaltransacties omvatten belastingen die verschuldigd zijn op de aankoop of verkoop van niet-financiële en financiële activa, waaronder valuta.

Bijlage 2: Bunching-analyse

A. Toepassing van de bunching-methode

De bunching-methode vereist de definitie van twee hoofdvariabelen om de tegenfeitelijke verdeling te schatten:

1. *Netto vermogenscategorie* : variabele die de verdeling weergeeft van het nettovermogen uitgesplitst naar categorie van nettovermogen. Om deze variabele te creëren, nemen we de ruwe netto vermogensverdeling van de HFCS-gegevens, splitsen deze op per categorie volgens een gekozen categoriebreedte en plaatsen vervolgens alle belastingplichtigen aan de ondergrens van de klasse waartoe hun nettovermogen behoort. In onze analyse is de grootte van onze nettovermogenscategorieën 10000 euro. Om te controleren of deze keuze de resultaten niet beïnvloedt, werden gevoeligheidstests uitgevoerd voor categorieën van 20 000 en 30 000 euro (zie bijlage 2.B.). Bovendien is deze variabele gecentreerd rond de belastingdrempel in kwestie. Om de waarde van het nettovermogen te kennen, wordt vergelijking (3) toegepast. Met andere woorden, een nettovermogen van waarde 2 betekent dat belastingplichtigen in een klasse zitten waarvan de ondergrens zich op 20 000 euro van de belastingdrempel bevindt.

$$\text{Nettovermogen} = \frac{\text{ondergrens} - \text{belastingdrempel}}{\text{breedte van vermogenscategorie}} \quad (3)$$

2. *Frequentie* : variabele die het aantal huishoudens weergeeft waarvan het nettovermogen is opgenomen in de beschouwde nettovermogenscategorie

Tabel 13 geeft een voorbeeld van de databank die is gebruikt om de bunching-methode toe te passen met netto vermogenscategorieën van 10 000 euro.

Tabel 13 Voorbeeld van een databank
Met een breedte van de netto vermogenscategorieën van 10 000 euro

Ondergrens	Bovengrens	Nettovermogen	Frequentie
0	9.999	-100	673.817
10.000	19.999	-99	175.576
20.000	29.999	-98	87.076
30.000	39.999	-97	62.025
...			
1.000.000	1.009.999	0	131
1.010.000	1.019.999	1	1.340

Bron: HFCS 2017

Om de tegenfeitelijke verdeling te schatten, volgen we de methode en parameters van Chetty et al. (2011)²⁷, maar de ontwikkeling van de mathematische concepten van deze methodologie valt buiten het bestek van dit rapport. Zodra de tegenfeitelijke verdeling is geschat, verkrijgen we de bunching-schatter, genoteerd als $\hat{b}$, die het verschil weergeeft tussen het aantal huishoudens rond de drempel in de waargenomen nettovermogensverdeling (d.w.z. die verkregen uit de HFCS-gegevens) vergeleken met het aantal huishoudens in de tegenfeitelijke verdeling. De bunching-analyse voor een NVB met

²⁷ Zie Kleven et al. (2016) voor meer informatie over de theoretische intuïties (2016). Zie Chetty et al. (2011) voor meer informatie over de ontwikkeling van de berekeningen.

modaliteiten 1 toont bijvoorbeeld dat bij een drempelwaarde van 1 000 000, $\hat{b} = 4,951$. Dit betekent dat bij de drempel van 1 000 000 euro, vanwege de NVB, belastingplichtigen hun netto belastbaar vermogen verminderen met $4,951 * (\text{lengte categorie}) = 4,951 * 10\,000$, of 49 510 euro. Dit aantal lijkt significant, maar kan niet als een individueel effect worden geïnterpreteerd. Deze schatter is vooral nuttig om de elasticiteit van het nettovermogen ten opzichte van een belastingdrempel te bepalen. Hiervoor gebruiken we de formule van Brühlhart et al. (2019) gebaseerd op Chetty et al. (2011), hieronder, toegepast op de drempel van 1 000 000 voor een belastingtarief van 1%:

$$\epsilon_{W^*,\tau} = \frac{(\hat{b} \times \beta)}{(W^* \times \Delta\tau)} = \frac{4,951 \times 10,000}{1\,000\,000 \times (1\% - 0\%)} = \frac{49\,510}{1\,000\,000 \times (0,01)} = 4,95 \quad (4)$$

Waarbij $\hat{b}$ de bunching-schatter voorstelt, β de gebruikte categoriebreedte, W^* de belastingdrempel en $\Delta\tau$ het verschil in belastingtarief voor en na de belastingdrempel²⁸.

B. Gevoeligheidstests

De volgende tabel toont de resultaten van de gevoeligheidstests voor de bunching-analyse met een NVB met modaliteiten 1. Deze gevoeligheidstests zijn bedoeld om de robuustheid van de resultaten van de hoofdanalyse te beoordelen (zie tabel 6 en tabel 7). Door de grootte van de netto vermogenscategorieën te wijzigen, bevestigt tabel 14 het significante effect van de NVB bij de drempel van 1 miljoen euro bij gebruik van grotere vermogenscategorieën, 20 000 of 30 000 euro.

Er zijn ook twee verschillen met de resultaten in tabel 7. Ten eerste is het teken van de bunching-schatter nu negatief – of het nu gaat om een categorie-grootte van 20 000 euro of 30 000 euro. Dit betekent dat er rond de drempel van 1 miljoen euro geen sprake is van een overschot aan belastingplichtigen vanwege de belasting, maar van een tekort aan belastingplichtigen. Met andere woorden, de belasting zou betekenen dat minder mensen een nettovermogen hebben dat net onder de drempel van 1 miljoen euro ligt. De bijbehorende bunching-schatter van 19,8 zou een hoge elasticiteit van het nettovermogen van 39,68 impliceren. Als deze elasticiteit in rekening wordt genomen in de schatting van de NVB-ontvangsten, zou dit dus leiden tot hogere ontvangsten dan wanneer er geen gedragsreactie zou zijn. We kunnen echter de aard van dit fenomeen niet bepalen: hebben ze hun nettovermogen zo sterk verminderd dat ze een nettovermogen hebben dat ver onder de drempel ligt, of is hun nettovermogen toegenomen als gevolg van de belasting? Deze tweede hypothese zou impliceren dat belastingplichtigen, die worden geconfronteerd met de belasting, er de voorkeur aan geven om nettovermogen op te bouwen om de belasting te kunnen betalen of om het verlies aan nettovermogen te compenseren dat wordt veroorzaakt door de betaling van de belasting - wat gelijk zou staan aan een inkomenseffect als gevolg van een belasting op het inkomen van huishoudens.

Gevoeligheidstests van de bunching-analyse voor een NVB met modaliteiten 2 (tabel 8) leveren resultaten op die vergelijkbaar zijn met die voor modaliteiten 1. Het gebruik van een grotere vermogenscategorie bevestigt namelijk ook het significante effect van de NVB op het nettovermogen van belastingplichtigen aan de toegangsdrempel (d.w.z. 1,25 miljoen euro). Het teken van het effect verandert echter en wordt negatief, wat zou kunnen duiden op een accumulatie van het nettovermogen

²⁸ Als we een NVB met modaliteiten 1 beschouwen, zal elke verandering in het belastingtarief voor en na een bepaalde drempel 1% zijn (aangezien het belastingtarief van 0 naar 1% stijgt bij 1 miljoen, van 1 naar 2% bij 2 miljoen euro enz.).

van belastingplichtigen als gevolg van de NVB. De bunching-schatter is nu ook statistisch significant op 1% bij de drempel van 2,5 miljoen euro.

Tot besluit bevestigen deze aanvullende tests het significante effect op belastingplichtigen aan de toegangsdrempel van de NVB. Dit wijst ook op een zekere mate van onzekerheid over de richting van de impact. De keuze van de categoriegrootte is belangrijk, maar een te grote categorie kan andere effecten vaststellen dan de effecten die direct verband houden met de NVB. Bovendien wordt in de literatuur de voorkeur gegeven aan een categoriebreedte van 10 000 euro (bijv. Garbinti et al., 2023) boven bredere categorieën, wat de keuze voor een categorie van 10 000 euro in de hoofdanalyse rechtvaardigt (tabellen 7 en 8).

Tabel 14 Bunching-analyse voor de categorieën 20 000 en 30 000 euro, NVB modaliteiten 1

Grootte van vermogens-categorie	1		2		3		4		5		Gemiddelde bunching-schatter	Binnen-variantie	Tussen-variantie	Totale variantie	Stand- daard-afwij-king Totaal	T- test	P- waarde	Elasti- citeit
	<i>b</i>	SA	<i>b</i>	SA	<i>b</i>	SA	<i>b</i>	SA	<i>b</i>	SA								
20 000 euro																		
Drempel van 1 miljoen	-22,81	29,92	-22,03	35,85	-22,55	28,50	-21,910	18,41	-9,843	838,3	-19,8	190,19	31,30	227,75	15,09	-61,8	0 ***	-39,658
Drempel van 2 miljoen	-3,973	41,84	-8,466	5,49	-7,733	5,102	-5,969	44,07	-3,420	499,7	-5,9	119,24	4,95	125,18	11,19	-4,985	0,0***	-5,912
Drempel van 3 miljoen	-568,9	133,3	-33,130	195,3	-22,280	178,9	-31,6	644,2	162,7	128,9	-98,6	256,12	76014,96	91474,07	302,45	-1,6	0,1320	-65,761
30 000 euro																		
Drempel van 1 miljoen	-21,930	36,17	-21,930	11,9	-21,82	24,31	-21,760	20,35	-21,680	12,16	-21,8	20,98	0,01	20,99	0,0	0 ***	0,0	-65,472
Drempel van 2 miljoen	4,174	86,55	2,829	3475	2,86	273,1	-1,837	73,71	-3,123	30,29	0,9	787,73	10,48	800,31	0,8	0,3970	0,8	1,471
Drempel van 3 miljoen	23,830	213,6	-22,78	47,28	-19,100	92,4	-21,93	107,1	107,6	608	13,5	213,68	3148,95	3992,42	1,5	0,1320	1,5	13,524

Noot: Kolommen 1 tot en met 5 tonen de schatters (b) en de standaardafwijkingen (SA) voor de 5 imputaties in de HFCS-databank voor 2017.

Tabel 15 Bunching-analyse voor de categorieën van 20 000 euro, NVB modaliteiten 2

Grootte van vermogens-categorie	1		2		3		4		5		Gemiddelde bunching-schatter	Binnen-variantie	Tussen-variantie	Totale variantie	Stand- daard-afwij-king Totaal	T- test	P- waarde	Elasticiteit
	<i>b</i>	SA	<i>b</i>	SA	<i>b</i>	SA	<i>b</i>	SA	<i>b</i>	SA								
Drempel van 1,25 miljoen	-10,40	45,18	-5,32	191,20	-3,32	257,20	-3,692	79,87	-7,488	15,07	-6,044	117,704	8,637	128,069	11,317	-18,5	0 ***	-12,0876
Drempel van 2,5 miljoen	4,761	185,6	-56,47	49,67	-20,67	93,34	-30,06	53,66	17,840	633	-16,920	203,054	857,312	1231,828	35,097	-3,305	0,0018 ***	-33,8396
Drempel van 5 miljoen	-13,63	14,02	-13,690	774	-13,390	28,64	-13,47	341,3	5,229	85,13	-9,790	248,618	70,507	333,227	18,254	-1,5	0,1731	-13,0536

Noot: Kolommen 1 tot en met 5 tonen de schatters (b) en de standaardafwijkingen (SA) voor de 5 imputaties in de HFCS-databank voor 2017.

B. Berekening van de varianties van de bunching-schatters²⁹

a. Tussenvariantie

Vergelijking (5) gebruikt de formule voor de tussenvariantie die de variabiliteit van de bunching-schatter tussen elke imputatie i meet. Het geeft de extra variabiliteit aan als gevolg van ontbrekende gegevens (waarbij M = totaal aantal imputaties, d.w.z. 5).

$$V_B = \sum_{i=1}^5 \frac{(\beta_i - \bar{\beta})^2}{M-1} \quad (5)$$

b. Binnenvariantie³⁰

Vergelijking (6) bevat de formule voor de binnenvariantie, die de variabiliteit weergeeft die zou zijn opgetreden zonder de imputaties van gegevens. Het is een eenvoudig rekenkundig gemiddelde (waarbij M = totaal aantal imputaties, d.w.z. 5).

$$V_W = \frac{\sum_{i=1}^5 SE_i}{M} \quad (6)$$

c. Totale variantie

De totale variantie (7) is de som van de andere twee varianties en deelt de tussenvariantie door het totale aantal imputaties, d.w.z. 5.

$$V_T = V_B + V_W + \frac{V_B}{m} \quad (7)$$

²⁹ De formules komen uit Multiple Imputations in STATA. UCLA: Statistical Consulting Group geraadpleegd op 2 september 2023 via https://stats.oarc.ucla.edu/stata/seminars/mi_in_stata_pt1_new/.

³⁰ De formule is van Erler, N. (2018), "Missing Values in Clinical Research", Department of Biostatistics, Erasmus MC.

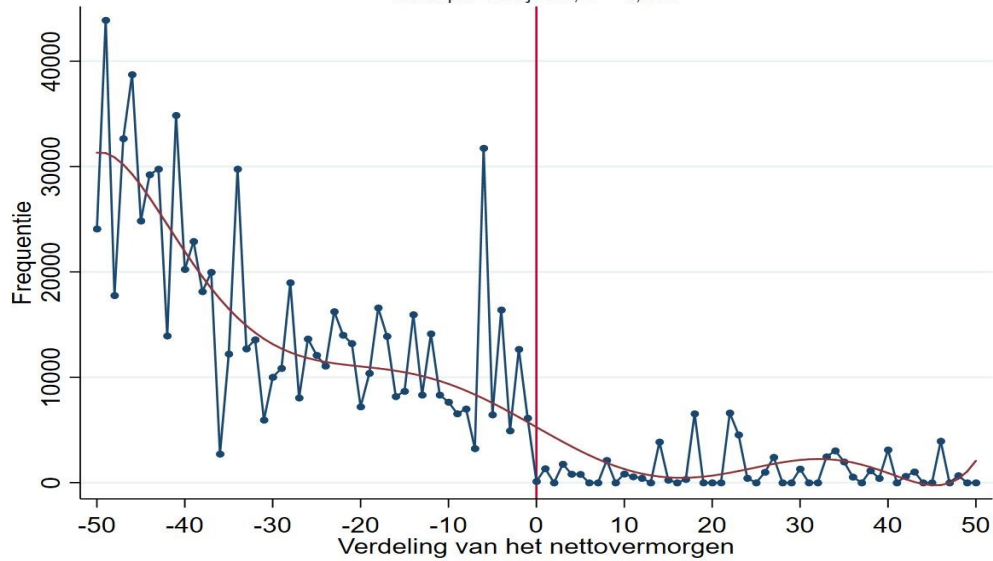
C. Illustratie van de resultaten van de bunching-methode

De figuur hieronder toont de resultaten van de bunching-analyse voor een NVB met modaliteiten 1, bij de drempel van 1 miljoen euro. De bunching-schatter bevindt zich onder de belastingdrempel waar een piek verschijnt. Het overschot van huishoudens onder de belastingdrempel – weergegeven door het verschil tussen de twee curven – is niet erg uitgesproken.

Figuur 2 Illustratie van de bunching-methode

Voor een drempel van 1 miljoen euro en een categoriebreedte van 10 000 euro

Drempel 1 miljoen ; B = 4,951

Noot: De verdeling van het nettovermogen is gecentreerd op 0, waar de belastingdrempel van 1 miljoen euro ligt. De blauwe lijn vertegenwoordigt de verdeling van het nettovermogen die is waargenomen en verkregen met de enquêtegegevens van HFCS 2017. De rode lijn geeft de tegenfeitelijke verdeling weer, geschat met de bunching-methode.

Bijlage 3: Opname van administratieve kosten in de ontvangsten

Zoals we in deel 1.3 al aangaven, kan het implementeren van een NVB hoge administratieve kosten met zich meebrengen. Daarom is deze oefening bedoeld om deze kosten op te nemen in de schatting van de ontvangsten van een NVB. Hiervoor gebruiken we de bevindingen van Burgherr (2021), die de administratieve kosten schatten voor belastingplichtigen enerzijds en voor de belastingdienst anderzijds. De auteur baseert zich op schattingen van de administratieve kosten van andere vermogensbelastingen in Engeland³¹ en op geschatte administratieve kosten in landen die een NVB hadden of hebben, zoals Frankrijk en Zwitserland.

Tabel 16 toont de onder- en bovengrenzen van de schatting van de administratieve kosten voor belastingplichtigen en de belastingdienst. Het blijkt dat de kosten voor de belastingplichtigen hoger zijn dan de kosten voor de belastingdienst. Bovendien zouden de totale administratieve kosten van een NVB tussen 0,06% en 0,4% van het netto belastbaar vermogen bedragen. Wanneer we de geschatte kosten aftrekken van de netto vermogensbedragen waarop de belasting wordt geheven per belastingschijf van een NVB met modaliteiten 1, blijkt dat de ontvangsten van een NVB tussen 11,7% en 12% zouden dalen (zie tabel 17). Op basis van deze buitenlandse voorbeelden kunnen de administratieve kosten van een nieuwe NVB dus geraamd worden op 12% van de nieuwe belastingopbrengsten.

Er moet worden opgemerkt dat deze kosten evenredig zijn met de totale belastbare basis, dus er wordt geen rekening gehouden met het feit dat de kosten toenemen met de omvang van het netto belastbaar vermogen. Dit komt omdat het netto belastbaar vermogen aan de top van de verdeling bestaat uit meerdere vormen van meer geavanceerde activa, wat hogere schattingskosten genereert voor deze rijkere belastingplichtigen. Hierdoor worden de kosten voor de belastingplichtigen mogelijk onderschat. Deze kosten kunnen ook fluctueren afhankelijk van de modaliteiten van de NVB. Een NVB met een hoge belastingdrempel zal bijvoorbeeld op minder belastingplichtigen gericht zijn en kan daarom de administratieve kosten voor belastingplichtigen verlagen.

Het is ook belangrijk om op te merken dat deze schattingen gemiddelde kosten zijn, maar administratieve kosten hebben de neiging om in de loop der jaren te dalen door de gewoonte van de evaluatie en de schaalvoordelen. Bovendien houdt deze ontvangstendaling geen rekening met het gedrag van de belastingplichtigen. Als naast de administratieve kosten ook rekening wordt gehouden met mogelijke reacties van belastingplichtigen, dalen de totale ontvangsten met 23,45% tot 23,92% voor een NVB met modaliteiten 1 en met 29,3% tot 35,74% voor een NVB met modaliteiten 2 (zie tabel 18).

Tabel 16 Administratieve kosten van een NVB in % van het netto belastbaar vermogen

	Kosten voor de belastingplichtige	Kosten voor de belastingdienst
Ondergrens	- 0,05%	- 0,01%
Bovengrens	- 0,3%	- 0,1%

Bron: Burgherr (2021)

³¹ De twee belastingen zijn i) successierechten, ii) jaarlijkse belasting op omhulde woningen (ATED) betaald door bedrijven bij aankoop en bezit van onroerend goed boven 500 000 GBP.

Tabel 17 Schatting van de ontvangsten inclusief administratieve kosten zonder gedragsreactie
Voor een NVB modaliteiten 1

Belastingsschijf	Ontvangsten met kosten als % van het belastbaar vermogen	
	Ondergrens	Bovengrens
NV ≥ 1 & < 2 miljoen	396.561.920	395.212.800
NV ≥ 2 & < 3 miljoen	483.789.552	482.143.680
NV ≥ 3	3.865.679.200	3.852.528.000
Totaal	4.746.030.672	4.729.884.480
Verschillen in ontvangsten	- 11,7%	- 12,0%

Bron: Berekeningen van de auteurs op basis van HFCS-gegevens 2017

Tabel 18 Vergelijking van de ontvangsten met gedragsreacties en inclusief of zonder de administratieve kosten
Voor een NVB modaliteiten 1 en 2

	Ontvangsten met reacties		Ontvangsten met zwakke reacties en administratieve kosten		Ontvangsten met sterke reacties en administratieve kosten	
	Zwakke reactie	Sterke reactie	Ondergrens	Bovengrens	Ondergrens	Bovengrens
NVB modaliteiten 1						
Verschillen in ontvangsten	-11,75%	-11,92%	-23,45%	-23,75%	-23,62%	-23,92%
NVB modaliteiten 2						
Verschillen in ontvangsten	-17,60%	-23,74%	-29,30%	-29,60%	-35,44%	-35,74%

Bron: Berekeningen van de auteurs op basis van HFCS-gegevens 2017

Doorrekening van de verkiezingsprogramma's 2024

De wet van 22 mei 2014 vertrouwt de doorrekening van de verkiezingsprogramma's van de politieke partijen bij de verkiezing voor de Kamer van volksvertegenwoordigers toe aan het Federaal Planbureau. In het kader van de voorbereidende werkzaamheden voor de doorrekening voor de verkiezingen van juni 2024 (DC2024), publiceert het Federaal Planbureau een reeks technische documenten voor de politieke partijen, de media en de burgers.

Het project wordt gecoördineerd door Baudouin Regout (br@plan.be), Bart Hertveldt (bh@plan.be) en Igor Lebrun (il@plan.be).

Belliardstraat 14-18, 1040 Brussel
+32-2-5077311
www.plan.be
contact@plan.be

Bijdragen

Deze publicatie werd opgesteld door Thérèse Bastin (thba@plan.be) en Guy Van Camp (gvc@plan.be).

Overname wordt toegestaan, behalve voor handelsdoeleinden, mits bronvermelding.

Verantwoordelijke uitgever: Baudouin Regout

Wettelijk Depot: D/2024/7433/14